

INHOUD

1. EEN WOORD VOORAF	3	<i>CITO entreetoets</i>	27
2. VAN HET COLLEGE VAN BESTUUR	4	<i>CITO eindtoets</i>	27
VISIE/ MISSIE VAN DE SECTOR PRIMAIR ONDERWIJS SKOL4			
3. EEN KENNISMAKING MET DE KLAVERWEIDE	5	7. OP ZOEK NAAR NOG MEER KWALITEIT	27
3.1 VISIE VAN DE KLAVERWEIDE	6	7.1. METHODEN	27
3.2 SOCIAAL-EMOTIONELE ONTWIKKELING	6	7.2. PERSONEEL	27
3.3 ZELFSTANDIG WERKEN	7	7.3. INTEGRAAL PERSONEELSBELEID	27
3.4 COÖPERATIEF LEREN	8	7.4. LEERLINGVOLGSYSTEEM	27
3.5 OPBRENGSTGERICHT WERKEN	8	7.5. OUDERENQUÊTE	28
3.6 Identiteit	9	7.6. JAARPLAN 2009-2010	29
3.7 HET TEAM	10	7.7. NASCHOLING 2009-2010	29
3.8 FUNCTIES EN TAKEN	10	<i>Het team</i>	29
<i>Directeur</i>	10	<i>Individueel</i>	29
<i>Bouwcoördinatoren</i>	10	8. DE KLAVERWEIDE EN HET VOORTGEZET	29
<i>Intern Begeleider</i>	10	ONDERWIJS	29
<i>ICT-coördinator</i>	10	<i>Advies van de school</i>	29
<i>Conciërge</i>	10	<i>CITO eindtoets</i>	29
<i>Administratief medewerker</i>	10	<i>Psychologische test</i>	30
<i>Vakleerkracht Lichamelijke opvoeding</i>	10	<i>Contact met het voortgezet onderwijs</i>	30
3.9 STAGIAIRES	11	9. DE KLAVERWEIDE VOOR KINDEREN ÉN HUN	30
3.10 OVERZICHT TAKEN EN BEVOEGDHEDEN	11	OUDERS	30
4. LEERDOELEN EN VAKGEBIEDEN	11	9.1. COMMUNICATIE MET OUDERS	30
4.1. SCHOOLDOELEN	11	<i>Schoolgids</i>	30
4.2. GROEP 1 EN 2	12	<i>Nieuwsbrief</i>	30
4.3. DE LEERSTOFGEBIEDEN IN GROEP 3 T/M 8	12	<i>Website</i>	30
4.4. DE VAKKEN NADER BEKEKEN	13	<i>Ouderavonden</i>	30
5. EEN FIJNE, VEILIGE SCHOOL	18	<i>Rapportavonden</i>	31
5.1. HET SCHOOLKLIMAAT	18	<i>Afspraken</i>	31
5.2. SCHOOLREGELS	18	<i>Gesprek met directie</i>	31
5.3. KLACHTENREGELING OP SCHOOL	18	<i>Schoolmaatschappelijk werk</i>	31
5.4. BESTUURLIJKE KLACHTENREGELING	19	9.2. OUDERS HELPEN OP SCHOOL	31
5.5. DE VEILIGHEID IN HET GEBOUW	20	<i>Bavilezen</i>	31
<i>Risico-inventarisatie</i>	20	<i>Klusavonden</i>	31
<i>Bedrijfshulpverlening</i>	20	<i>Luizencontrole</i>	31
5.6. DE VIERINGEN VAN DE KLAVERWEIDE	20	<i>Schoolbibliotheek</i>	31
<i>De Sinterklaasviering</i>	20	<i>Documentatiecentrum</i>	32
<i>De kerstviering</i>	20	9.3. DE MEDEZEGGENSCHAPSRAAD	32
<i>Paasviering</i>	21	9.4. DE OUDERRAAD (OR)	32
<i>De verjaardag van de school</i>	21	<i>Samenstelling ouderraad</i>	32
<i>Verjaardag van de kinderen</i>	21	<i>De ouderbijdrage</i>	32
<i>De verjaardag van de leerkrachten</i>	21	10. PUNTEN VAN A TOT Z	33
<i>De weeksluitingen</i>	21	<i>Aanmelding en toelating</i>	33
<i>Leidens Ontzet</i>	21	<i>Continuurooster</i>	33
<i>Projectweken</i>	21	<i>Fietsen</i>	33
<i>Musical</i>	21	<i>Inspectie van het Onderwijs</i>	33
5.7. ONDERWIJS BUITEN DE SCHOOL	21	<i>Klaverweidekalender</i>	33
<i>Het schoolreisje</i>	21	<i>Logopedie</i>	33
<i>Kamp voor groep 8</i>	22	<i>Pauze, eten, snoep</i>	34
<i>Excursies</i>	22	<i>Schoolarts</i>	34
6. ONDERWIJS OP MAAT	23	<i>Schoolmelk</i>	35
6.1. HULP AAN INDIVIDUELE LEERLINGEN	23	<i>Schooltijden</i>	35
6.2. PASSEND ONDERWIJS	24	<i>Sponsoring</i>	35
6.3. EEN JAAR OVERDOEN EN AANGEPASTE PROGRAMMA'S	25	<i>Vakanties</i>	36
6.4. LEERLINGEN VAN EN NAAR EEN ANDERE BASISCHOOL	25	<i>Verlof leerkracht</i>	36
6.5. ZORGTEAM	26	<i>Verlof leerling</i>	36
6.6. VERWIJZEN NAAR EEN SCHOOL VOOR SPECIAAL BASISONDERWIJS	26	<i>Verwijdering van een leerling van school</i>	36
6.7. HUISWERK	26	<i>Verzekering</i>	36
6.8. TOETSING	26	<i>VideoInteractieBegeleiding (VIB)</i>	36
<i>Methodegebonden toetsen</i>	26	<i>Website</i>	37
<i>Toetsen leerlingvolgsysteem</i>	26	<i>Ziekte leerkracht</i>	37
		<i>Ziekte leerling</i>	37
		11. PLATTEGROND	38
		12. BELANGRIJKE ADRESSEN	39
		13. TREFWOORDENREGISTER	40

Klaverweide

Uitgave januari 2011
1^e druk oplage 50 ex.

1. Een woord vooraf

Voor u ligt de schoolgids van katholieke basisschool Klaverweide.

Deze gids is het resultaat van overleg en samenwerking tussen directie, teamleden en MR. De MR (medezeggenschapsraad) heeft instemmingsrecht met betrekking tot de schoolgids.

Vervolgens is deze door het bestuur van de Stichting Katholiek Onderwijs Leiden (SKOL) vastgesteld.

Deze gids informeert u over de meest belangrijke zaken op onze school.

Het gaat vooral om:

Een beschrijving van wat u, ouders, concreet van onze school kunt verwachten;

Het weergeven van de resultaten van het afgelopen schooljaar (of jaren);

Het geven van overige relevante informatie over onze school.

Vanzelfsprekend kan deze gids niet allesomvattend zijn. Indien u van mening mocht zijn, dat bepaalde zaken, zoals vermeld in deze gids, niet in

overeenstemming zijn met uw beleving, of u mist bepaalde zaken, dan vernemen wij dat graag van u.

Let wel, het gaat in dit verband om algemene zaken, dus zaken betreffende: beleid en organisatie en niet om persoonlijke zaken. Ook suggesties ter verbetering van deze gids ontvangen we graag. Op deze wijze kan dit document tevens een middel zijn tot communicatie en discussie tussen u en ons. Met een positieve, open instelling zijn wij allen het meest gediend!

Opmerking:

Waar in deze gids over “ouders” wordt gesproken, bedoelen we uiteraard ook “verzorgers”.

We hopen dat deze schoolgids u een goede indruk geeft van onze school.

Sander Meijer
Directeur

2. Van het College van Bestuur

Sinds 1 januari 1998 hoort Klaverweide bij de Stichting Katholiek Onderwijs Leiden (SKOL), een stichting die al meer dan 150 jaar bestaat. Onder het beheer van SKOL vallen tien basisscholen, één speciale school voor basisonderwijs en één scholengemeenschap voor voortgezet onderwijs.

Het bestuur is aangesloten bij het Onderwijsbureau Hollands Midden (OHMΩ). Dit bureau ondersteunt het bestuur op het gebied van personeelszaken, financiën, onderhoud gebouwen, administratie en onderwijskundige zaken.

Doelen van de stichting:

- De Stichting heeft tot doel de bevordering van onderwijs en opvoeding in de gemeente Leiden en omstreken. Zij beoogt daarbij onderwijs te doen geven op katholieke grondslag.
- Zij wil bij haar handelen in aanmerking nemen de regelingen betreffende het katholiek onderwijs, die op grond van het gezamenlijk overleg in de Nederlandse Katholieke Schoolraad zijn vastgesteld, alsmede handelen volgens het Algemeen Reglement voor het Katholiek Onderwijs.

- biedt professionele ondersteuning en begeleiding aan de scholen ook op het gebied van identiteit;
- staat open voor samenwerking met besturen en instanties, die gericht zijn op zaken het primair onderwijs betreffende;
- hanteert een organisatiestructuur, waarin de bevoegdheden en verantwoordelijkheden geregeld zijn.

College van Bestuur Stichting Katholiek
Onderwijs Leiden
Mariënpoolstraat 4
2334 CZ Leiden
071 5175551

Visie/ Missie van de sector primair onderwijs SKOL

Vanuit de discussie binnen het bestuur is de volgende missie geformuleerd, een missie waaraan de Klaverweide zich verbindt:

De sector primair onderwijs van de Stichting Katholiek Onderwijs Leiden biedt alle kinderen kwalitatief goed onderwijs op katholieke grondslag.

De sector:

- hanteert een actief beleid in zake kwaliteitszorg;
- hanteert een actief personeelsbeleid en draagt zorg voor de professionele ontwikkeling van het personeel;
- draagt zorg voor een goede uitvoering van het financiële en materiele beleid;
- bevordert de open communicatie, heldere verdeling van taken en verantwoordelijkheden en duidelijke procedures tussen de verschillende geledingen;
- bevordert de betrokkenheid van ouders in schoolse en bestuurlijke aangelegenheden;

3. Een kennismaking met Klaverweide

Wij willen dat uw kind elke dag met plezier naar school gaat en veel leert. Wij werken aan een fijne sfeer in de groepen. De leerkrachten doen hun uiterste best om uw kind maximaal tot ontwikkeling te laten komen. U als ouder speelt daarbij een belangrijke, stimulerende rol.

Klaverweide is een school waar de kinderen naar toe komen om zich een aantal vaardigheden en houdingen eigen te maken, maar ook om kennis en inzicht op te doen. Gelijkwaardigheid tussen mensen is een belangrijk uitgangspunt. De kinderen moeten respect op kunnen brengen voor waarden en normen van anderen, die zich onderscheiden in kleur, status, handicap, cultuur of geloof. We zijn alert op discriminatie en werken aan het voorkomen ervan. En als het toch gebeurt, grijpen we direct in!

De Klaverweide geeft kinderen de kans om hun eigen mogelijkheden te ontplooien. Ze leren om zelfstandig, verantwoordelijk, creatief en kritisch te kunnen leven. Onze school is steeds in ontwikkeling, past nieuwe onderwijskundige ideeën toe en heeft grote zorg voor alle kinderen.

We maken de kinderen bewust van de regels die gelden op onze school en we leren hen die te hanteren. We steken veel energie in het belonen van gewenst gedrag, maar natuurlijk wordt er ook wel eens een kind gestraft. Voor onze schoolregels verwijst ik u naar hoofdstuk 5.2.

Wat we belangrijk vinden op de Klaverweide:

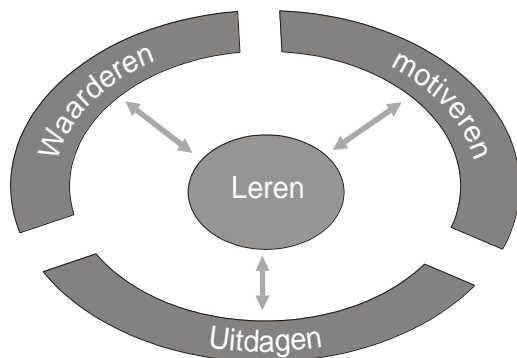
- We zijn ervan overtuigd dat kinderen tot leren komen als ze zich veilig voelen en het naar hun zin hebben op school. Op onze school speelt daarom naast het kennisaspect de ontwikkeling van de sociaal-emotionele vaardigheden een belangrijke rol. Binnen alle groepen wordt hieraan aandacht geschonken. Dit doen we o.a. door de kanjertraining. Meer over de kanjertraining kunt u lezen op pagina 6;
- Onderwijs in de basisvaardigheden, rekenen, taal en lezen, neemt in ons onderwijsprogramma een voorname plaats in. Daarbij spelen wij in op nieuwe ontwikkelingen, maar hebben wij ook oog voor het behouden van traditionele bewezen kwaliteiten!

- We vinden het belangrijk dat duidelijk is voor de kinderen wat van hen verwacht wordt. Structuur en orde zijn begrippen bij ons op school. Dat uit zich o.a. in de schooltijden. Sinds augustus 2010 hanteert Klaverweide een continuooster. In deze schoolgids leest u hier meer over.
- Er is steeds meer aandacht voor kinderen die moeite hebben met leren of daar juist erg goed in zijn;
- De activiteiten die we ondernemen, sluiten zo goed mogelijk aan op de ontwikkeling van uw kind.
- De school richt zich op de toekomst: nieuwe media spelen een rol in het lesprogramma;
- We doen er alles aan om ouders bij onze school te betrekken.
- We zijn een school die openstaat voor vernieuwing.

Onze school wil, rekening houdend met de eigenheid van ieder persoon, samen met de ouders de continue ontwikkeling van het kind stimuleren en begeleiden, waardoor ze uitgroeien tot evenwichtige personen die hun plaats vinden in de huidige maatschappij. Het bevorderen van de zelfstandigheid van kinderen is een van de belangrijkste doelen van de opvoeding en ook van het onderwijs op de Klaverweide. Zelfstandigheid is bereikt als de kinderen in staat zijn onafhankelijk een door anderen of door zichzelf gesteld doel bereiken. Naast zelfstandigheid, is het van groot belang dat kinderen kunnen samenwerken. Hierover leest u meer in de volgende paragrafen.

3.1 Visie van de Klaverweide

Figuur 1, model visie

In het onderwijs op de Klaverweide staan vier werkwoorden centraal. In het midden het woord 'leren'. Wij doelen hierbij op het leren leren. Met andere woorden, we willen kinderen leren hoe zij zélf hun kennis en vaardigheden op allerlei terreinen kunnen vergroten. Een kind kan volgens ons tot leren komen als we goed naar het kind kijken en ons onderwijs op hem/haar afstemmen. Wij creëren een goed klimaat op school waarin dit mogelijk is. Om zich gesterkt te voelen bij dit leren, waarderen we kinderen en motiveren kinderen om aan de slag te gaan met nieuwe uitdagingen. De drie speerpunten in ons onderwijs, *uitdagen, motiveren en waarderen*, worden gerelateerd aan 'leren'. Wat we in ons onderwijs willen bereiken is dat kinderen leren *uitdagingen* te zien als kansen om zich verder te ontwikkelen; dat kinderen leren dat *waardering* niet alleen komt van de leerkracht, maar dat ze ook zichzelf en elkaar kunnen waarderen; dat kinderen leren dat *gemotiveerd* werken leidt tot betere resultaten. In dit geheel speelt samenwerking een belangrijke rol. In de volgende paragrafen leest u meer over de wijze waarop wij deze uitgangspunten vormgeven.

Het leerproces voor kinderen kan in onze ogen plaatsvinden binnen de driehoek **kind, ouders en leerkracht**. Door een open communicatie met ouders creëren en behouden wij een vertrouwensband.

Het team van Klaverweide geeft het onderwijs vorm door kinderen vertrouwen te geven in hun eigen kunnen. We begeleiden kinderen door hen te motiveren hun leerproces op te pakken en dagen hen uit met de methoden en materialen die op school aanwezig zijn. Door hen daarbij te waarderen, zullen zij leren dit proces steeds beter in eigen hand te nemen. Teamleden onderling spreken waardering uit naar elkaar. Zo motiveren zij elkaar en ontstaat er een wederzijds vertrouwen om in

samenwerking de kwaliteit van het onderwijs steeds weer op een hoger plan te brengen.

3.2 Sociaal-emotionele ontwikkeling

Binnen het lesprogramma op onze school vormt sociaal-emotionele vorming een *vast onderdeel*, aangezien deze vorming wezenlijk is voor ieder kind. De kanjertraining is bij ons inmiddels een vast gegeven.

We leren de kinderen met de kanjertraining om positief over zichzelf en anderen te denken en om te gaan met moeilijke situaties. Om te voorkomen dat zich problemen voordoen, starten wij in groep 1/2 al met sociaal-emotionele ontwikkeling. Vertrouwen tussen leerkracht en kind krijg je in onze ogen als er een eenduidige, pedagogische aanpak is. De hoofddoelstelling is, dat het pedagogisch klimaat op school van dien aard is, dat leerkrachten en kinderen vrijuit leren praten over gevoelens en kwetsbare ervaringen. Openheid is daarvoor een voorwaarde. Wij creëren een klimaat dat veilig is voor kinderen.

In het schooljaar 2010-2011 hebben de leerkrachten een vervolgcursus 'Kanjertaining' gevolgd en zijn daarmee gecertificeerde kanjertrainers. Er staat nog één cursusdag gepland in de toekomst.

Wat is de kanjertraining?

De Kanjertraining is er voor kinderen die de moed hebben te erkennen dat ze er niet bij horen. Als uw kind er niet bij hoort, dan kan dat tal van redenen hebben.

Uw kind kan het gewoon slecht treffen met de kinderen om zich heen. Uw kind kan sociaal onhandig zijn, verlegen, afhankelijk, agressief, of haalt wel erg snel de schouders op: uw kind neemt niets serieus.

U leest hierover meer op www.kanjertaining.nl. Daarnaast maken wij gebruik van de 'doos vol gevoelens', een programma voor jonge kinderen om gevoelens te leren herkennen en benoemen en van het 'huis vol gevoelens' voor oudere kinderen.

'Het kind van de dag' is een activiteit, waarbij kinderen positieve eigenschappen van elkaar benoemen. Dit laatste wordt alleen in bepaalde groepen gebruikt.

In dramalessen (zie § 4.4) komen alledaagse situaties voor waarin kinderen gewenst en ongewenst gedrag herkennen. In de

dramalessen leren kinderen op welke verschillende manieren een boodschap overgebracht kan worden en ze leren het belang in te zien van het verplaatsen in een ander. Deze twee aspecten samen leggen de basis voor de vaardigheden die nodig zijn om goed met anderen te kunnen samenwerken. Via het sociogram, dat een paar keer per schooljaar afgenomen wordt, krijgen de leerkrachten inzicht in de sociale structuren in de groep en kunnen zij met deze kennis inspelen op de behoeften van de groep. In het kader van coöperatief leren, worden elke 6 tot 8 weken nieuwe teams gevormd. In deze teams werken kinderen gericht samen aan opdrachten. Door het wisselen van teams doen de leerlingen ervaringen op met alle kinderen uit de klas en leren omgaan met de verschillen.

3.3 Zelfstandig werken

De belangrijkste doelstelling van zelfstandig werken is het zodanig opzetten van de klassen- en schoolorganisatie dat door de leerlingen zelfstandig gewerkt kan worden aan de gegeven opdrachten.

Door het invoeren van zelfstandig werken is de onderwijsgevende niet steeds gebonden aan de leerlingen en de leerling hoeft niet voor elk probleem of vraag naar de leerkracht te stappen.

In het verlengde hiervan opent zelfstandig werken ook de weg naar meer differentiatie in het onderwijs; differentiatie naar instructie, inhoud en verwerking van de leerstof.

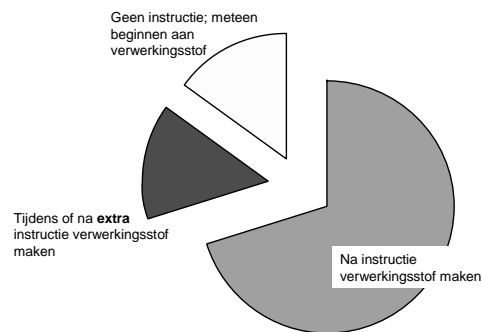
Bij het zelfstandig werken zijn leerlingen in staat gedurende een langere tijd van een les of

dagdeel zelf werkzaamheden ter hand te nemen, te plannen en te organiseren binnen de grenzen die voor de leeftijd zijn vastgesteld. In de onderbouw uit zich dit vooral in het zelfredzaam maken van de leerlingen binnen de groep. In de bovenbouw ligt de nadruk veel meer op de individuele zelfstandigheid, waarbij deze ontwikkeling nooit ten koste mag gaan van een andere leerling of de groep.

Ontwikkeling naar zelfstandigheid is belangrijk in de maatschappij, maar ook in het groepslokaal. Kinderen die in staat zijn gedurende een bepaalde tijd zelfstandig te

werken, stellen de leerkracht in staat te werken volgens het GIP-model.

GIP staat voor Groeps- en Individuegericht Pedagogisch handelen. Bij het GIP gaat het erom dat de leerkracht tijd en ruimte heeft om kleine groepjes kinderen extra instructie te geven. Dus één groep kinderen is bezig met

opdrachten, terwijl een kleine groep extra uitleg krijgt of alvast instructie krijgt over een volgende les. Zo ontstaan minimaal drie

instructiegroepen: een groep die zonder uitleg begint met opdrachten, een groep die na de instructie begint met opdrachten en een groep die tijdens het verwerken verlengde instructie krijgt.

Voor kinderen die sneller klaar zijn met het verwerken van de opdrachten (oefenstof), zijn er meestal verdiepingsopdrachten. Het gaat dan om stof die iets meer vraagt van de leerling, maar wel zelfstandig gemaakt kan worden. Het komt voor dat kinderen die verdiepingsstof niet uitdagend genoeg vinden. Hierdoor zijn zij niet gemotiveerd om tempo te maken bij het 'gewone' werk. Als ze klaar zijn moeten ze immers iets gaan doen dat ze toch niet zo heel leuk vinden. 'Instructie op maat' en 'uitdagen' zijn dus belangrijke begrippen. Voor de ene groep heeft de leerkracht tijd en ruimte voor extra instructie zodat de stof voor de kinderen 'op maat' aangeboden wordt. De andere groep wil graag uitgedaagd worden en zo gemotiveerd blijven.

Het bieden van die *uitdaging* hebben we voor de groepen 3 t/m 8 gevonden in de vorm van de kieskast. We denken erover na om ook voor de kleuters een kieskast te ontwikkelen. De kinderen weten dat ze (op enkele momenten) na het 'gewone' werk iets mogen kiezen uit de kieskast. Iedere groep heeft gedurende een

aantal weken de keuze uit een deel van de materialen uit de kast. De materialen uit de kast rouleren dus over de groepen. Zo houdt de leerkracht overzicht. Kinderen zijn gemotiveerd om de basisopdrachten af te maken; de extra opdrachten zijn uitdagend en doen een beroep op de hersenrekenkracht. Een voorbeeld: puzzelen is een ontspannende leuke bezigheid. Er verandert echter iets als er vier verschillende driedimensionale dingen gebouwd moeten worden uit één berg stukjes én dat daaraan dan ook nog verschillende groepen kinderen werken. Dit vergt dat kinderen naast passen en meten ook organiseren, afspraken maken, tolerant zijn, enz. Soms zijn de groepen 5, 6, 7, en 8 tegelijk bezig in de kieskast. Op die momenten doen wij een beroep op zelfstandigheid én samenwerkingsvermogen; wij zien de kinderen daarin groeien!

3.4 Coöperatief leren

Een volgende stap is het verder uitbouwen van de behoefte van kinderen om dingen *samen te doen*. Ieder heeft zijn eigen redenen om te willen samenwerken: Voor de een is dat gezellig samenwerken, voor de ander helpend samenwerken... Daarnaast stelt de maatschappij steeds hogere eisen aan het samenwerkend vermogen van mensen. In verschillende overlegstructuren hebben mensen de mogelijkheid mee te denken en te beslissen. Ook samenwerken is dus een item waar we op de Klaverweide veel aandacht aan willen geven.

Wat is coöperatief leren?

Coöperatief leren heeft als doel om kinderen (beter) nieuwe dingen te laten leren door samen opdrachten uit te voeren. Uit onderzoek blijkt dat kinderen meer leren als ze niet de hele dag naar de juf of de meester hoeven te luisteren. Door kinderen met elkaar te laten samenwerken, komt het initiatief meer bij hen te liggen. Kinderen worden meer uitgedaagd en er wordt een groter beroep gedaan op hun eigen kennis en fantasie.

Is coöperatief leren het zelfde als samenwerken? Het antwoord is nee. Bij samenwerken kun je je onttrekken. Bij coöperatief leren niet; kinderen nemen namelijk in gelijke mate deel, zijn individueel aanspreekbaar, zijn wederzijds afhankelijk van elkaars inbreng en zijn tegelijk bezig en niet na elkaar.

Coöperatief leren is een manier van leren waarbij verschillende structuren aan de orde komen. De structuren zitten zo in elkaar, dat

alle kinderen achteraf bevraagd kunnen worden naar hun inbreng.

Vanaf groep 3 zitten de kinderen in groepjes (het liefst van 4). Dit zijn 'teams'. In het groepje zit elk kind dus naast iemand (schoudermaatje) en tegenover iemand (oogmaatje). Veel opdrachten voeren ze in tweetallen uit en daarvoor worden dan bovenstaande termen tussen haakjes gebruikt. In elk groepje staat bovendien een doos met materialen. Als de leerkracht een structuur noemt, weten de kinderen wat er van hen verlangd wordt. Coöperatief leren vereist dus ook een en ander van de klassenorganisatie. Onze ervaring is dat kinderen erg enthousiast zijn over deze manier van leren. In plaats van initiatiefnemer verandert de rol van de leerkracht af en toe in begeleider en toezichthouder. Coöperatief leren zorgt ervoor dat lessen afwisselender en inspirerender worden en meer leereffect hebben.

Een voorbeeld van coöperatief leren:

De groep kinderen staat in twee kringen tegenover elkaar. Elk kind heeft een som. De een zegt de som, de ander geeft antwoord. Dan andersom. Maar dan...De buitenkring schuift één plaats op en de twee nieuwe kinderen die tegenover elkaar staan geven elkaar weer sommen. Zo gaat het door tot de hele kring is rondgedraaid. Het effect is dat in een paar minuten (!!!) de kinderen 15 sommen hebben beantwoord én dat ze hun eigen som heel goed geoeffend hebben.

3.5 Opbrengstgericht werken

Ons team heeft ervoor gekozen om de opbrengsten die we behalen met ons onderwijs hoger op de agenda te zetten. We zijn een school die beoogt kinderen maximaal tot ontwikkeling te laten komen. Dat betekent ook hoge verwachtingen hebben van de kinderen en hun resultaten.

We hebben met ons team twee studiedagen gewijd aan opbrengstgericht werken. We kregen inzicht in wat daadwerkelijk effect heeft op de leerlingen en hun resultaten. Het doordacht lesgeven is daar een uitvloeisel van. De leerkrachten zijn gestart met het in de praktijk brengen van dit model.

Een voorbeeld: Het blijkt van essentieel belang dat de leerkracht aan het begin van een les het lesdoel met de kinderen bespreekt. Zo wordt het voor kinderen duidelijk wat ze die les leren en waar op gefocust wordt. Alle leerkrachten starten hun rekenlessen nu dus met het centraal stellen van hun lesdoel. Dit blijkt al effect te hebben op de leerresultaten, zo blijkt uit onderzoek. Het Amerikaans onderzoek is

uitgevoerd onder leiding van Robert Marzano. Hij bracht gedurende 30 jaar de resultaten van allerlei verzamelde wetenschappelijke studies bij elkaar.

Omdat we realistisch te werk willen gaan, hebben we besloten het lesmodel van doordacht lesgeven in eerste instantie toe te passen op het vakgebied rekenen. De komende jaren gaan we ook linken leggen met de andere schoolvakken.

Deze manier van werken is anders dan we tot nu toe gewend zijn en past in de huidige schoolontwikkeling. Steeds meer kijken we naar het individuele kind en proberen we het onderwijs aan te laten sluiten bij het kind en niet andersom.

3.6 Identiteit

De Stichting Katholiek Onderwijs Leiden biedt onderwijs op katholieke grondslag aan de leerlingen van het primair en voortgezet onderwijs. Wij vinden het belangrijk dat de leerlingen kennis maken met verhalen uit de bijbel. Door deze verhalen ontwikkelen leerlingen een beeld van God zoals die gestalte krijgt in Jezus van Nazareth. Wij laten ons inspireren vanuit een steeds vernieuwende interpretatie van de verhalen uit de bijbel. Door kennis te laten maken met verschillende geestelijke stromingen, en de waarden die daar in centraal staan, geloven wij dat leerlingen het vertrouwen ontwikkelen in zichzelf en in de ander.

- Dit betekent dat het *respect* voor ieder mens centraal staat. Elk mens, elk kind, is uniek. Ieder mens is anders maar gelijkwaardig. Respect is wederzijds, ook ten aanzien van de (religieuze) eigenheid van het individu. Leren over en van elkaar speelt een belangrijke rol in ons onderwijs. Respect betekent ook eerbied hebben voor de wereld om ons heen en onze medemensen.
- Dat betekent ook oog hebben voor de ander die het minder goed heeft, oftewel *solidariteit*. Wij trachten medeverantwoordelijkheid te ontwikkelen met name voor de zwakkeren in de samenleving, en inzet voor een betere toekomst.
- Met de ontwikkeling van een solidaire en respectvolle levenshouding kan het *vertrouwen* groeien. Een gezond vertrouwen in de eigen persoon, de ander en in de toekomst. Dat betekent

het bieden van perspectieven en nieuwe kansen, zonder mensen uit te sluiten, en een gezond optimisme en hoop op een betere wereld.

- Een goede omgeving doet *verwondering* ontwikkelen, roept levensvragen op; het creëert het besef dat er niet alleen vragen van het verstand maar ook van het hart zijn. Verhalen uit de bijbel vragen om een gevoeligheid voor de symboliek die de basis is voor een goede interpretatie van deze verhalen. Leerlingen leren om te gaan met levensvragen gaat verder dan alleen kennis te ontwikkelen over de eigen en andere tradities. De waarden die wij meegeven dragen ertoe bij dat het kind een positieve houding ontwikkelt en dat het kan bijdragen tot een *rechtvaardige* en *verdraagzame* samenleving.

Wat betekent dit voor de Klaverweide?

Onze school is een katholieke school waar katholieken en andersdenkenden van harte welkom zijn. Werken vanuit deze katholieke identiteit betekent voor ons: elkaar werkelijk zien. Zien wie de ander is en wat zijn kwaliteiten zijn. Maar ook zien waar de ander je nodig heeft. Je samen verbonden voelen, samen verdriet kunnen hebben en samen kunnen vieren gaat niet vanzelf. De verhalen uit de bijbel en eigentijdse verhalen inspireren ons om steeds opnieuw te werken aan dit gevoel van samen zijn.

Om de Klaverweide bij het vorm geven aan hun katholieke identiteit te helpen, is een schoolbegeleider met deze bijzondere opdracht aangesteld.

Een belangrijk onderdeel van het werk van de identiteitsbegeleider is ervoor te zorgen dat de leerkrachten voorzien zijn van goed en bijdetijds lesmateriaal op het gebied van godsdienst en levensbeschouwing.

Op onze basisschool worden leerlingen in de maatschappij ingeleid en worden normen en waarden overgebracht.

De leerkrachten gaan met de leerlingen vanaf groep één in gesprek op basis van deugden die (katholiek) christelijk geïnspireerd zijn.

Deze deugden (zie ook § 4.4) worden door de identiteitsbegeleider aangereikt en eventueel aangepast.

We staan uitgebreid stil bij de katholieke feesten. Zo is er met Kerstmis een viering met de hele school in de kerk. Alle belangstellenden zijn van harte uitgenodigd voor deze

bijeenkomst met toneel en zang. (zie § 5.6).
Met Pasen is er een viering in de aula van de school.

In groep 4 kunnen kinderen zich voorbereiden op hun eerste heilige Communie. Kinderen uit andere groepen, die nog niet hebben deelgenomen, kunnen ook hieraan meedoen. De voorbereiding wordt in zijn geheel verzorgd door een werkgroep vanuit de parochie.

3.7 Het team

De groepsindeling (welke leerkracht staat in welke groep) kunt u vinden in de Klaverweidekalender. Van eventuele wisselingen of vervanging bij ziekte houden wij u op de hoogte via de nieuwsbrief.

3.8 Functies en taken

Naast leerkrachten die lesgeven in een groep, zijn er ook teamleden met bijzondere taken binnen de school.

Directeur

De directeur is verantwoordelijk voor het algemeen beleid van de Klaverweide. Hij spreekt teamleden aan op hun verantwoordelijkheden, onderhoudt contacten met de medezeggenschapsraad, met de gemeente en het bestuur, met de wijkagent, de onderwijsbegeleidingsdienst enz. De directeur neemt zitting in het directieberaad van de SKOL. Het bovenschools beleid wordt daar besproken en vastgesteld.

Bouwcoördinatoren

De groepen kunnen verdeeld worden in een onderbouw (groep 1 t/m 4) en een bovenbouw (groep 5 t/m 8). Elke bouw heeft zijn eigen bouwcoördinator. Dat is een leerkracht die in de betreffende bouw lesgeeft. De bouwcoördinator bereidt de bouwvergaderingen voor en treedt hierin op als voorzitter. Zij waarborgt de continuïteit van het leerproces in de bouw. Meestal worden zaken van praktische aard besproken.

Managementteam

De directeur en de bouwcoördinatoren vormen samen het managementteam (MT). Zij hebben regelmatig overleg over de dagelijkse gang. Zij stellen samen de speerpunten voor het schooljaar vast en plannen activiteiten t.a.v. het schoolbeleid.

Intern Begeleider

De Intern Begeleider is verantwoordelijk voor de interne leerlingenzorg. Dit houdt in dat zij leerkrachten ondersteuning biedt bij bijzondere hulp die leerlingen nodig hebben. Zij bespreekt de leerlingen met de groepsleerkracht en (assisteert waar nodig) bij het opstellen van hulpprogramma's. Tevens onderhoudt zij contacten met externe instanties die zich specialiseren op het gebied van extra hulp aan kinderen. (Zie ook §6.1)

ICT-coördinator

De ICT-coördinator is verantwoordelijk voor de mogelijkheden die computers bieden in ons onderwijs.

De ICT-coördinator onderhoudt contacten met instanties die de hardware en software leveren. Zij brengt in kaart of de groepen behoefte hebben aan nieuwe software en regelt de aanschaf en installatie hiervan. Het omschrijven van nieuw beleid voor het gebruik van computers is specialistisch werk. De ict-coördinator volgt meerdere studiedagen per schooljaar om haar deskundigheid op peil te houden en krijgt handreikingen voor het coachen van collega's t.a.v. het ICT-beleid.

Conciërge

Op de Klaverweide is een conciërge werkzaam. Een van de taken is het aannemen van de telefoon. Als u ons belt, krijgt u hem meestal aan de telefoon. Hij onderhoudt contacten met instanties die het gebouw onderhouden, zorgt ervoor dat het er binnen netjes en verzorgd uitziet, doet stencilwerk, brengt in kaart welke kinderen overblijven, repareert meubels en materialen en doet nog veel meer...

Administratief medewerker

De administratief medewerker assisteert de directeur bij het up-to-date houden van de leerlingenadministratie en de afwikkeling van de financiële administratie. Ook speelt zij een rol in het op peil houden van de voorraad materialen op school.

Vakleerkracht lichamelijke opvoeding

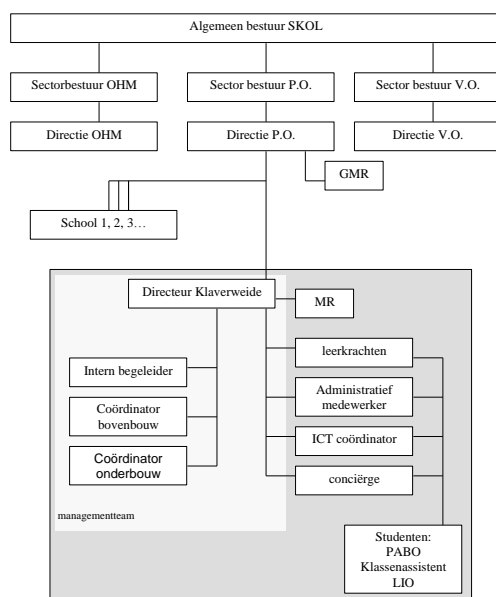
Eén dag in de week krijgen de kinderen van groep 3 t/m 8 les van de vakleerkracht lichamelijke opvoeding. De andere gymnastiekles geeft de eigen groepsleerkracht

les. Deze lessen worden gegeven in de nabij gelegen sporthal. De kleuters krijgen gymnastiek van hun eigen leerkracht in het speellokaal van de school.

3.9 Stagiaires

Ieder jaar worden wij benaderd door de PABO met het verzoek om stageplaatsen voor hun studenten. Natuurlijk werken wij graag mee aan de opleiding van nieuwe collega's. Goede nieuwe leerkrachten zijn immers nodig om de ouderen te vervangen. Zij geven met name lessen die anders door de groepsleerkracht gegeven zouden worden, maar soms moeten zij een aparte opdracht doen. De groepsleerkracht bespreekt de lessen vooraf met de student en achteraf is er een nabespreking. De groepsleerkracht blijft uiteraard altijd verantwoordelijk voor wat er in de groep gebeurt. Elk schooljaar trachten wij een LIO, een leraar in opleiding, te plaatsen. De LIO doorloopt de laatste fase van de opleiding door gedurende een flink aantal weken zelfstandig te oefenen in een groep. Voordat deze fase ingaat, heeft de LIO al de nodige lessen gegeven en besproken met de leerkracht. Wij hebben ook contact met de opleiding voor klassen- en onderwijsassistenten. Vooral in de onderbouw proberen wij één of twee onderwijsassistenten een stageplaats te geven. Onderwijsassistenten kunnen de groepsleerkracht goed ondersteunen, vooral in de onderbouw.

3.10 Overzicht taken en bevoegdheden

4 Leerdoelen en vakgebieden

Op Klaverweide is er een goed evenwicht in het aanleren van kennis, het stimuleren van de persoonlijke ontwikkeling en het aanleren van praktische vaardigheden. De vakken rekenen, taal en lezen vormen de kern van ons onderwijs. Ze vormen namelijk de basis voor elke andere ontwikkeling. De invulling van de groepsbezigdheden wordt tijdens de informatieavond (zie § 9.1) aan het begin van ieder schooljaar nader toegelicht.

Overeenkomstig de Wet Primair Onderwijs is het basisonderwijs, bestemd voor kinderen vanaf vier jaar, verplicht zich te richten op:

- Een ononderbroken leerproces;
- De emotionele ontwikkeling;
- De verstandelijke ontwikkeling;
- Het verwerven van kennis, inzicht, vaardigheden met betrekking tot de vakgebieden;
- Het verwerven van sociale vaardigheden;
- Het verwerven van multiculturele vaardigheden.

4.1 Schooldoelen

Aan het einde van het basisonderwijs op de Klaverweide hebben wij het volgende bereikt:

- De leerlingen hebben zich de instrumentele vaardigheden eigen gemaakt. Ze kunnen zich op hun niveau zowel mondeling als schriftelijk uitdrukken, ze kunnen lezen, ze kunnen omgaan met hoeveelheden en getallen;
- De leerlingen hebben zich de noodzakelijke kennis, bij de diverse vakgebieden nader uitgewerkt, eigen gemaakt;
- De leerlingen kunnen zich op een creatieve manier uitdrukken en op een eigen manier omgaan met creatieve uitingen van anderen;
- De leerlingen hebben zich sociaal ontwikkeld, zodat ze optimaal deel kunnen nemen aan de menselijke interactie;
- De leerlingen kunnen zelfstandig werken, maar kunnen ook coöperatief leren.
- De kinderen weten hoe ze, in een steeds sneller veranderende maatschappij, aan informatie kunnen komen via verschillende media.

We gaan ervan uit dat de kinderen die dit beheersen zich staande kunnen houden in een voortdurend veranderende maatschappij. Het bovenstaande beschouwen wij als een onderwijsverplichting. Wij richten ons onderwijsprogramma zo in, dat wij deze doelen

voor alle leerlingen trachten te bereiken, waarbij we zoveel mogelijk rekening houden met de individuele mogelijkheden van de leerlingen. Hierbij realiseren wij ons dat deze doelen niet voor *alle* leerlingen haalbaar zijn. Het team van leraren verplicht zich echter, optimaal bij te dragen aan het realiseren van deze doelen.

Aangezien het voor kan komen dat er kinderen op onze school zijn die moeite hebben met het reguliere onderwijsaanbod, zullen we in overleg met de ouders of verzorgers per kind minimumdoelen formuleren. We gaan hiertoe pas over als we zeker weten dat we alle andere mogelijkheden hebben benut.

4.2 Groep 1 en 2

De twee kleutergroepen op de Klaverweide zijn heterogeen samengesteld. Dit betekent dat kinderen van 4, 5 en 6 jaar de eerste jaren van hun basisschooltijd samen in dezelfde groep

zitten. Omdat de kinderen allemaal op een verschillend moment instromen, bestaat er vanaf de eerste schooldag een verschil in ontwikkelingsniveau. Ook zijn er verschillen in de persoonlijkheid van kinderen; het ene kind is ondernemend, het andere afwachtend. Door kinderen de ruimte te geven zichzelf te ontwikkelen (door stimulerende activiteiten aan te bieden), bouwen we verder op de natuurlijke drang van kinderen om te leren. Zo ontdekken zij de wereld om zich heen en leren rekening te houden met elkaar.

Het leren in groep 1/2 gaat spelenderwijs en incidenteel. Hoe langer een leerling echter op school zit, des te meer gerichte opdrachten het van de leerkracht krijgt. Zo wordt het voorbereid om in groep 3 gericht te gaan leren lezen, schrijven en rekenen.

Een kind dat net op school is moet nog erg wennen aan de gang van zaken binnen de groep. We proberen daarom zoveel mogelijk structuur te bieden. De regels zijn duidelijk en vele momenten op een dag kennen hun vaste patroon. In de klas hangen dagritmekaarten. Dit zijn kaarten waarop afbeeldingen te zien zijn van de activiteiten van die dag. De kinderen kunnen

zo al bij binnenkomst zien wat er dat dagdeel gaat gebeuren.

De werkwijze binnen de kleutergroepen is thematisch. Gedurende enkele weken staat een

Bij

bepaald thema centraal. de start van het project

ontvangen ouders een projectbrief. In de kring wordt er over het onderwerp gesproken, gezongen en voorgelezen. Tevens zal er in de kring aandacht besteed worden aan de vormingsgebieden rekenen, taal, wereldoriëntatie en muziek.

In de kleutergroepen wordt veel aan taalontwikkeling gedaan. De leerkrachten werken met de taalmethode 'Schatkist'.

Er zijn al veel verteltassen ontwikkeld n.a.v. prentenboeken. Ook wordt er sinds kort gewerkt met de

verteltafel. Kinderen vertellen n.a.v. tentoongestelde voorwerpen een verhaal na. Tijdens de werkles kunnen de kinderen zelf met het thema aan de slag. Met behulp van het planbord kiest elk kind een activiteit. Dit kan een gerichte of vrije opdracht zijn in bijvoorbeeld de bouw-, schrijf-, knutsel- of poppenhoek.

Bewegen is voor de motorische ontwikkeling van kinderen van groot belang. Twee maal per dag wordt er gespeeld in de speelzaal of op het schoolplein.

Er worden kring-, loop- en tikspelletjes gedaan of er wordt gespeeld met materialen. Per week krijgen de kinderen twee bewegingslessen per week.

4.3 De leerstofgebieden in groep 3 t/m 8

Vanaf groep 3 verandert de wijze van leren. Incidenteel leren maakt plaats voor intentioneel

leren. De leerkracht stuurt meer het aanleren van kennis, inzicht, vaardigheden en houding. Tot de leerstofgebieden behoren alle vakken waarin op een school les gegeven wordt. Scholen zijn niet geheel vrij in de aanpak van deze leerstofgebieden. De overheid stelt eisen in de vorm van *kerndoelen*: een basispakket dat elke leerling zou moeten beheersen. Onze school werkt met methoden voor de meeste leerstofgebieden. Deze methoden zijn zo door ons geselecteerd dat zij niet alleen voldoen aan de kerndoelen, maar ook een meerwaarde bieden aan ons onderwijsaanbod. De gekozen methoden bevatten leerstof voor de leerlingen die veel herhaling nodig hebben of het nog eens op een andere manier uitgelegd willen krijgen en verdiepings- en verrijkingsstof voor de leerlingen die wat meer willen dan de basisstof alleen. Zo alleen kan ons onderwijs voldoende uitdaging blijven bieden aan de leerlingen.

4.4 De vakken nader bekeken

Lezen

Lezen is leuk!!!

De leesontwikkeling komt echt goed op gang als kinderen *met plezier en veel* lezen. Daarom besteden wij elke dag minstens een kwartier aan BAVI-

(Beleving Analyse van Individualiseringsvormen) lezen. In deze tijd (meestal het eerste kwartier van de dag) krijgen de kinderen de mogelijkheid om in hun eigen leesboek te lezen. Zo kunnen de kinderen beter in het verhaal komen en kan de leerkracht in dezelfde tijd kinderen ondersteunen die lezen nog moeilijk vinden. De leerlingen lezen voorheen in een boek op hun eigen AVI (Analyse van Individualiseringsvormen) -niveau. Echter, het kind wordt dan erg beperkt in zijn keuze. Wij vinden de leesbeleving erg belangrijk. Plezier in lezen is immers een voorwaarde om veel te willen lezen. Vandaar dat wij AVI-toetsen weinig gebruiken in ons onderwijs. Leren lezen vindt naar onze mening niet plaats door het behalen van toetsscores, maar veel meer door de leesbeleving en het vele doen. En dat is nou juist het uitgangspunt van BAVI lezen. Ter ondersteuning voor kinderen die lezen moeilijk vinden, is er extra hulp. Tijdens het tutor-lezen gaat een tutor twee keer per week, 20 minuten, met een leerling lezen. Ze maken gebruik van leeskaarten die de leerkracht heeft uitgezocht voor het betreffende kind. Tijdens

BAVI+ lezen, lezen kinderen onder begeleiding van geïnstrueerde ouders. Door het stellen van gerichte vragen en het praten over de tekst wordt vooral de beleving bij het lezen ontwikkeld.

Lezen is een van de belangrijkste vaardigheden die een kind op school leert. Al in de kleutergroepen zijn de kinderen bezig met de voorbereiding op het leren lezen. Spelenderwijs leren zij de begrippen die ze daar voor nodig hebben.

In groep drie leren kinderen lezen volgens de methode 'Veilig Leren Lezen'. Uit ervaring weten we dat vele ouders hun kind graag een handje helpen bij het lezen en schrijven. Het is dan wel van belang dat wat er op school geleerd wordt, overeenkomt met hetgeen thuis wordt gedaan. Om dit goed op elkaar af te stemmen, is er al heel vroeg in het schooljaar een informatieavond waarop de leerkracht uitleg geeft over de wijze waarop het lezen en schrijven aangeboden wordt.

Om de leesvaardigheid te verbeteren, in tempo en nauwkeurigheid, wordt er in de groepen 4 t/m 8 ook veel aandacht aan het lezen geschonken. Hiervoor gebruiken we de methode 'Lekker lezen'.

Begrijpend lezen

Naast een goede *leesteknik* is het noodzakelijk dat kinderen leren *begrijpen* wat ze lezen. Daarvoor gebruiken we sinds het najaar 2010 de methode 'Nieuwsbegrip'. Nieuwsbegrip is naar onze mening een prachtige, motiverende leesmethode. Waarom? Omdat kinderen teksten lezen die gebaseerd zijn op het actuele nieuws van dat moment. Zo halen we meteen het leven van alledag de klas binnen en dat is de belevingswereld van het kind. Een les start altijd met een motiverend filmfragment. De opdrachten die de kinderen vervolgens maken stimuleren de ontwikkeling van de woordenschat en leesstrategieën.

De leerlingen van groep 3 t/m 8 maken gebruik van de schoolbibliotheek. (zie § 9.2)

Taal

In groep 3 is het leerstofgebied taal verwerkt in de leesmethode. In de groepen 4 tot en met 8 bestaat het taalonderwijs uit drie onderdelen:

- De spelling; elke drie weken oefent het kind met een woordpakket. Het gaat dan om de correcte spelling van woorden. Dit wordt getoetst door middel van controle- en signaaldictees. In de groepen 7 en 8 zijn er ook speciale pakketten om te oefenen met werkwoorden. De kinderen oefenen deze woordpakketten regelmatig thuis.
- Woordenschat; woordenschat heeft een aparte plek in de methode. De kinderen leren in drie weken een aantal woorden die verankerd zijn in

de methode. Op deze manier breidt de leerling langzaam zijn woordenschat uit.

- Alle andere aspecten van taal; zoals de zinsbouw, grammatica, ontleden en veel taal oefeningen die aanzetten tot creatief taalgebruik. De lessen zijn dan ook erg gevarieerd en gericht op het aanleren van communicatieve vaardigheden. Zo zijn er o.a. opdrachten om de spreek-, schrijf- en luistervaardigheid te ontwikkelen. De methode die wij gebruiken, heet 'Taal actief'.

Rekenen

Vanaf het schooljaar 2009/2010 is het team zich intensief gaan richten op het rekenonderwijs. Dit doen we opbrengstgericht. Het doel dat we o.a. voor ogen hebben is om onze opbrengsten bij rekenen te verhogen. Eerder in deze schoolgids las u daar al wat over. De komende twee jaar brengen alle leerkrachten het model van 'doordacht lesgeven' in de praktijk.

Alle rekenlessen starten met het verwoorden van een doelstelling. Heel gericht oefenen de kinderen met een bepaalde rekenproblematiek. We hebben de rekenleerlijn duidelijk in kaart gebracht en alle leerkrachten zijn op de hoogte van de einddoelstellingen van elke groep. Zo garanderen we een doorgaande leerlijn. Globaal ziet een rekenles er als volgt uit: De leerkracht start de rekenles met de gehele groep. Vervolgens staat een instructie gepland. Kinderen die erg gemakkelijk leren bij rekenen starten meteen met opdrachten. Na een algemene instructie gaan de meeste kinderen ook aan de slag. Voor een aantal kinderen is er een verlengde instructie en wordt er begeleid ingeoefend.

De rekenles wordt afgesloten met een evaluatie.

Schrijven

Kleuters zijn vaak al bezig met het 'schrijven' van woorden. Woorden zijn overal om hen heen. Bij winkels, op verpakkingen, op televisie... Zij tekenen deze woorden na zoals ze deze zien. In groep 3 leert het kind het gelezen woord tegelijkertijd te schrijven. In het begin schrijven de kinderen met potlood. Vanaf groep vier met een stabilo-pen. Deze pen wordt ook de volgende jaren gebruikt. Deze pennen zijn voorzien van een 'grip' om een goede schrijfhouding te bevorderen. In groep 3 wordt hiervoor éénmalig een bijdrage gevraagd van €3,-. De kinderen leren aan elkaar te schrijven, waarbij de letters iets naar rechts hellen. Dit bevordert een vlotte schrijfwijze. Na voldoende methodische oefening ontwikkelt het kind een eigen handschrift, waarbij het wel aan elkaar dient te blijven schrijven.

Zoals bij andere vakgebieden, is er de laatste paar jaar ook veel veranderd in de wijze waarop we schrijven aan kinderen leren. Het veelvuldig naschrijven van lettervormen blijkt voor een grote groep kinderen niet de beste manier te zijn om een goed leesbaar en vlot handschrift te ontwikkelen. Waar vroeger lettervormen exact gekopieerd moesten worden door kinderen, is nu het ontwikkelen van een *eigen* handschrift belangrijk.

Wij maken gebruik van de methode 'Pennestreken'.

Identiteit

Op onze school werken we met het deugdenproject. Daar zijn we mee gestart in het schooljaar 2008/2009.

De deugden komen elke drie jaar terug. Vanaf het schooljaar 2009/2010 staat er iedere twee maanden een deugd centraal. In de school hangen posters waar de deugd van de betreffende periode opstaat.

Deze deugd is uitgewerkt in een spreuk en voor iedere bouw in een aantal activiteiten.

In de klassen komt een aantal bijbelverhalen en andere verhalen aan bod. De kinderen maken kennis met verschillende geestelijke stromingen en de daarbij behorende feesten en gedenkmomenten. De activiteiten in de klassen worden met de identiteitsbegeleider geëvalueerd. Zo hanteerden we vorig schooljaar nog maandelijkse deugden, maar dit bleek in de praktijk niet haalbaar.

Verder leven we met de kinderen naar de katholieke feesten toe. Zo staat de hele maand december in het teken van het kerstfeest en is er een apart paasproject.

Wereldoriëntatie

(verkeer, aardrijkskunde, geschiedenis, natuur- en milieueducatie, techniek)

Wij vinden het erg belangrijk dat de kinderen op onze school een brede algemene ontwikkeling krijgen. Daarom werken wij met methoden voor aardrijkskunde en geschiedenis waarin ook maatschappelijke verhoudingen en geestelijke stromingen, verkeer en natuur- en milieueducatie een rol spelen. Deze methoden bieden behalve de basisstof ook herhalings- en verdiepingsstof. In het documentatiecentrum kunnen de kinderen boeken raadplegen of gegevens opzoeken om te verwerken in een werkstuk of spreekbeurt. Daarnaast is het mogelijk om met de computer in het computerlokaal via internet informatie op te vragen.

Natuur- en milieueducatie

Dit omvat het vakgebied biologie en natuurkunde, met onderwerpen als 'het

menselijk lichaam', 'magnetisme', e.d. Het gaat hierbij niet alleen om het verwerven van kennis, maar vooral om een verantwoorde houding ten opzichte van onze leefomgeving. Wij leren de kinderen dat ieder mens, jong en oud, mede verantwoordelijk is voor een schoon en gezond leefmilieu.

Het centrum voor Natuur en Milieu Educatie (NME) biedt de gelegenheid aan kinderen om nader kennis te maken met allerlei aspecten van de natuur. Aansluitend bij de lessen over natuurkennis kunnen excursies gemaakt worden, die door de plaatselijke afdeling worden georganiseerd. Ook bestaat de mogelijkheid om leskisten over een natuur- of milieuaspect te lenen bij het centrum. Daarnaast worden soms gastlessen gegeven door specialisten (bijvoorbeeld een imker). Ook wordt er bijvoorbeeld elk jaar door groep 7 de groene tornado gedaan. Met hulp van de medewerkers van de NME leren de kinderen over het milieu in en om de school. De natuurmethode die wij op school gebruiken heet 'Leefwereld'.

Techniek

De afgelopen jaren zijn we op Klaverweide begonnen met het introduceren van

techniekactiviteiten in ons onderwijs. Vanuit de media klinken geluiden dat wetenschap en techniek steeds meer onderbelicht raken en dat steeds minder mensen kiezen voor een baan binnen de technieksector. We hebben ervaren dat kinderen techniek heel leuk vinden en 'zelf ontwerpen' en 'creatief bezig zijn' meer terug willen zien binnen ons onderwijs. Techniek leent zich daar prima voor. In alle groepen worden jaarlijks 10 activiteiten georganiseerd in het kader van techniek. Daarvoor maken we gebruik van de materialen uit de techniektorens. Inmiddels beschikken we over een lokaal dat geheel gebruikt wordt voor creatieve lessen en techniek.

Aardrijkskunde

In de aardrijkskundelessen worden thematische onderwerpen besproken binnen een bepaald gebied. In groep 5 is dat de eigen omgeving, in groep 6 Nederland, in groep 7 Europa en in groep 8 de Wereld. Rondom thema's leert het kind ook de topografie (kaartkennis). Naast kennis en inzicht leren we

de kinderen ondermeer het interpreteren van symbolen, het lezen van kaarten, grafieken en schaalverdelingen in de atlas.

We werken met de methode 'De blauwe planeet'.

Geschiedenis

In groep 5 wordt het historisch tijdsbesef, vanuit de leef- en ervaringswereld van het kind, verder ontwikkeld.

De lessen gaan uit van de geschiedenis van het kind zelf, de familie en de nabije omgeving. Door middel van onderwerpen - wonen, de stad, een kasteel, vervoer en communicatie - ontdekken kinderen dat aan het heden een verleden is voorafgegaan en dat er een toekomst op volgt. Vanaf groep 6 zijn er lessen over de Prehistorie, de Romeinse tijd, de Middeleeuwen, de 80-jarige oorlog, de Gouden eeuw, de ontdekkingsreizen, de Franse revolutie, de opkomst van de industrie, de wereldoorlogen en de moderne tijd. We werken met de methode 'Wijzer door de tijd'.

Verkeer

Het verkeersonderwijs sluit aan bij de eigen leef- en ervaringswereld van het kind. In groep 1 en 2 zijn we het vorige schooljaar begonnen met het geven van fietslessen iedere eerste woensdag in de maand. De leerkrachten zetten dan een parcours uit o.a. bestaande uit verkeersborden. Vanaf groep 4 worden verkeerskranten gebruikt. Er wordt gewerkt met verkeerssituaties, die het kind dagelijks tegen kan komen. Naast het leren van verkeersregels wordt er aandacht besteed aan gedragsregels. Bijvoorbeeld: hoe steek ik veilig over, hoe kan ik rekening houden met de ander, hoe neem ik veilig deel aan het verkeer als voetganger, fietser en als gebruiker van het openbaar vervoer.

In groep 7 wordt een theoretisch en een praktisch verkeersexamen afgenomen.

Praktisch verkeersonderwijs

Sinds het najaar van 2010 krijgen alle groepen 3 praktische verkeerslessen per schooljaar.

Kinderen leren namelijk graag praktisch en verkeer is daar een vak voor bij uitstek. Bij de lessen hebben we de beschikking over eigen materialen, maar hebben we ook de hulp nodig van ouders die ons assisteren. Uiteindelijk ontvangen we als school het 'School op safe certificaat' dat aantoont dat een school verkeerseducatie en veiligheid een voorname plek geeft in het onderwijsprogramma.

ICT/Computeronderwijs

Op de Klaverweide is vanaf 2001 een goed draaiend netwerk in gebruik. Team en leerlingen zijn gewend geraakt aan het werken met

computers. Daarmee is de computer voor een groot deel integraal onderdeel van ons onderwijs. Kinderen maken gebruik van internet, geven vorm aan hun werkstukken en oefenen leerstof.

Computer als middel

Eenzijds hanteren we de computer als informatieverstrekker, anderzijds als middel om onderwijsdoelen te realiseren. Dit betekent dat alle betrokkenen (alle leerlingen, teamleden en ouders) de computers kunnen gebruiken. We streven ernaar in het computerlokaal een 'bibliotheeksfeer' te creëren. Dat wil zeggen dat kinderen met elkaar overleggen zonder anderen te storen.

Afspraken

Er is ten allen tijde toezicht op het internetgedrag van kinderen. De belangrijkste regel die we hanteren bij internetgebruik, is dat er *altijd* slechts één venster in gebruik is. Als de leerkracht in het computerlokaal rondloopt, ziet hij of zij dus *altijd* waarmee de leerlingen bezig zijn; er zijn geen verborgen vensters in gebruik.

Het team en computers

Leraren, schoolleiders, schoolbesturen en anderen die in of voor de school werkzaam zijn, verwerven steeds nieuwe kennis en vaardigheden op het gebied van ICT die zij nodig hebben om ICT doeltreffend te integreren in de nieuwe schoolpraktijk. Op de Klaverweide wordt veel gebruik gemaakt van nieuwe media als lesondersteunend, integrerend, herhalend en verdiepend middel. Het team van de Klaverweide staat positief tegenover innovatieve activiteiten op het gebied van ICT. Alle leerkrachten beheersen de basisvaardigheden voor het gebruik van de computer.:

- Basis Windows;
- Basis Word for Windows;
- Basis Excel for Windows;
- E-mail;
- Internet;

- Methodegebonden software;
- Software t.b.v. digitale schoolbord
- Webbased leerlingenadministratie.

Toekomst

In de visie van de SKOL en de Klaverweide is de bezetting van 1 computer op 10 leerlingen *op termijn* bij lange na niet toereikend. Scholen zullen moeten kunnen beschikken over draagbare computers, uiteindelijk in een bezetting van 1 op 1 als middel tot goed onderwijs, beschikbaar voor elke leerling. Beleid wordt hiervoor bovenscholings uitgezet.

Netwerk

Op alle computers binnen onze school draait 'SKOOL', een netwerkomgeving speciaal voor basisscholen gemaakt. De mogelijkheden hiervan zijn bijzonder groot. Zo heeft elke leerling een map 'mijn documenten', een map waarin de leerkracht ook inzage heeft. De software kan per leerling ingesteld worden, er kunnen samenwerkingsmappen, dossiermappen of inlevermappen aangelegd worden. De resultaten worden per leerling bijgehouden. Zelfs de activiteiten op de computer kunnen worden ingezien door de leerkracht.

Computers en Randapparatuur

Op het netwerk zijn 36 computers aangesloten. Er is op school een computerlokaal ingericht waarin 15 computers op het netwerk zijn aangesloten.

Op de Klaverweide zijn drie laserprinters operationeel. Het kopieerapparaat is geschikt voor het netwerk. Met andere woorden, vanuit alle netwerkcomputers kan op het kopieerapparaat geprint worden. Ook leerlingen maken gebruik van deze mogelijkheid.

Digitaal schoolbord

Op de Klaverweide zijn inmiddels in alle groepen activboards. Dit zijn digitale schoolborden die het krijtbord vervangen. Het activboard is aangesloten op het netwerk en via een beamer wordt het beeld van de computer van de leerkracht geprojecteerd. De leerkracht kan zo zijn/haar lessen nog interessanter maken door bijvoorbeeld gebruik te maken van internettoepassingen als filmpjes. Ook school-tv kan via het activboard worden bekeken. Werkbladen die de kinderen gebruiken, kunnen in het groot worden afgebeeld en de nabespreking kan veel vlotter en duidelijker verlopen. Op termijn zullen leerkrachten hun lesmethoden ook digitaal kunnen gaan gebruiken, zodat de leerkrachten minder tijd kwijt zijn aan hun voorbereiding.

Software

De leerlingen werken met software, behorend bij de rekenmethode en diverse taal- en leesprogramma's. Ook is er inmiddels van het vakgebied aardrijkskunde software geïnstalleerd. Daarnaast leren we de kinderen ook omgaan met 'Word', e-mail, internet en 'Excel'. Hiervoor maken we gebruik van het programma 'basisbits'.

Met ICT streven we o.a. het volgende na:

- Optimaliseren van het individuele leerproces;
- Vergroten van de zorgcapaciteit;
- Aansluiten bij ontwikkelingen in de samenleving;
- Verbetering van het klassenmanagement;
- Leren omgaan met grote kennisbronnen;
- Betere communicatiemogelijkheden met derden.

Bewegingsonderwijs (gymnastiek)

De kinderen van groep 1/2 bewegen 's morgens en 's middags buiten of in de speelzaal. De kinderen van groep 3 t/m 8 krijgen twee keer per week gymnastiek. Deze gymlessen zijn in

de Klaverhal. Ze hebben tot doel de ontwikkeling van de bewegingsmogelijkheden van elk kind te

bevorderen en kinderen een inleiding te geven in verschillende balspelen. Elke groep krijgt per week één les van de vakleerkracht gymnastiek, de andere les wordt gegeven door de groepsleerkracht. De gymtijden staan vermeld in de Klaverweidekalender.

Organisatie van bewegingsonderwijs

In groep 1 en 2 worden de lessen bewegingsonderwijs gegeven in het speellokaal, behorende bij het schoolgebouw. De kinderen hebben daarvoor sportschoenen nodig, die het hele jaar op school blijven. De kinderen hoeven verder geen speciale kleding mee te nemen.

In groep 3 t/m 8 worden de lessen gegeven in de Klaverhal. De kinderen dragen daarbij sportschoenen en sportkleding. Na de gymles douchen alle kinderen.

Muziek

In de muzieklessen komt, naast het zingen van traditionele en nieuwe liedjes, ook eenvoudig notenschrift, bewegen op muziek, luisteren naar muziek(stijlen) en kennis van muziekinstrumenten aan bod. Natuurlijk wordt er ook door de kinderen muziek gemaakt. Ze

maken daarbij gebruik van de instrumenten die op school aanwezig zijn, zoals ritme-instrumenten (trom/claves/ triangel, e.d.) en melodie-instrumenten (metallofoon, xylofoon, e.d.). De methode die we gebruiken heet 'Moet je doen'.

Tekenen / handvaardigheid

In de tekenlessen werken wij volgens een plan om het kind te leren hoe het kan omgaan met tekenmaterialen en welke technieken het kan toepassen.

De opdrachten zijn zo gekozen, dat ze het kind voldoende ruimte bieden om uiting te geven aan fantasie en creativiteit.

De werkstukken worden regelmatig tentoongesteld in en buiten de groep.

Technieken en materialen die gebruikt worden, zijn o.a. (kleur)potlood, viltstift, inkt, verf, ecoline, houtskool en waskrijt. Voor de lessen in handvaardigheid geven wij de kinderen opdrachten om ze optimaal uit te dagen tot creativiteit en fantasie.

Sinds augustus 2009 werken de onderbouwgroepen één middag per week met een creatief circuit. Kinderen uit groep 1 t/m 4 leren gedurende een aantal weken een techniek

aan. Ouders ondersteunen de lessen. Onze ervaringen tot nu toe zijn erg positief! Voor de overige lessen tekenen en handvaardigheid

maken we gebruik van de methode 'Moet je doen'.

Drama

Drama heet in de wet op het basisonderwijs 'spel en bevordering van het taalgebruik'. Bij drama gaat het om een specifieke vorm van spel: dramatisch spel oftewel 'doen-alsof-spel'. Dat sluit aan bij het doen alsof spel dat kinderen spelen. Het vak drama heeft ook raakvlakken met de kunstvormen toneel en theater. Omdat kinderen zich tijdens de lessen drama in sociaal-emotioneel opzicht ontwikkelen, zullen zij zich vaardiger gedragen tijdens groepswerkzaamheden. Omgaan met verschillen tussen kinderen is daar een onderdeel van. Niet alleen communiceren met behulp van gesproken taal, maar ook met behulp van lichaamstaal is van belang. Omdat de dramalessen altijd in groepsverband worden gegeven en door het creatieve karakter een

informele sfeer hebben, ervaren de leerlingen plezier in groepsverband. Deze ervaringen hebben een gunstige invloed op het klimaat (sfeer) in de klas.

De methode die we gebruiken heet 'Moet je doen'.

Engels

Vanaf groep 7 krijgen de kinderen Engels. Ze leren op speelse wijze Engelse woorden en eenvoudige zinnen. De nadruk ligt vooral op het luisteren en het durven spreken. Op de middelbare school wordt namelijk ruim voldoende tijd besteed aan de lees- en schrijfvaardigheid. De methode waarmee we werken heet 'Hello world'.

5.2 Schoolregels

Hoe meer regels er zijn, des te gemakkelijker het is er één te overtreden. Op de Klaverweide vinden we dan ook dat het beter is weinig regels te hebben. Deze regels zijn voor iedereen duidelijk.

- *We hebben respect voor elkaar*
- *We hebben respect voor elkaars spullen*
- *We zijn rustig binnen de school.*

We hebben gemerkt dat deze regels voor de leerlingen gemakkelijk te hanteren zijn. Het is namelijk niet nodig alle dingen te benoemen die niet mogen.

Er staat iedere maand één regel centraal in alle groepen waar die maand extra bij wordt stilgestaan. In de groepen is te zien welke regel die maand centraal staat. De drie regels zijn *kapstokregels* waar veel dingen onder vallen. Respect is bijvoorbeeld een breed begrip, dat in gesprek met de kinderen uitgewerkt wordt. De regels hangen ook duidelijk in de hal bij de hoofdingang van onze school.

5.3 Klachtenregeling op school

Wij vinden dat het gehele proces van opvoeden dient te leiden tot zelfstandigheid, waaraan het kind actief deel dient te nemen. Voor ons onderwijs betekent dit dat het kind leert zelfstandig te handelen en zelf zijn grenzen en mogelijkheden leert onderzoeken. Wij zijn ons ervan bewust dat het kind "zelf iemand wil zijn". Te denken valt aan een gezond gevoel van eigenwaarde, zelfkritiek, leren opkomen voor zichzelf én voor anderen, solidariteit en

5 Een fijne, veilige school

5.1 Het schoolklimaat

Het schoolklimaat is er op gericht dat ieder kind zich geborgen weet. Dit kan alleen wanneer een kind zich veilig voelt op school. Het pedagogische klimaat waarin gewerkt en geleefd wordt binnen de groepssituatie is hiervoor bepalend. Bij ons kenmerkt het pedagogisch klimaat zich door:

- Het geven van lessen uit de kanjertraining.
- Het bieden van een overzichtelijke en gestructureerde leeromgeving.
- De stimulerende leef/werkomgeving voor de activiteiten en de ontwikkeling van kinderen.
- Een kindvriendelijke sfeer waarbij aandacht is voor de behoefte van kinderen aan liefde, beweging, zelfstandigheid, veiligheid en duidelijkheid.
- De samenwerking door kinderen.
- De vertrouwensrelatie tussen leerkracht en kinderen en ook tussen leerkracht en ouders.

Vanuit deze geborgenheid is het mogelijk dat ieder kind zich ontwikkelt naar zijn of haar mogelijkheden. Dit is mogelijk door kinderen veel ruimte te geven voor hun eigen ontwikkeling, maar dit kan niet zonder duidelijke grenzen aan te geven.

dienstbaarheid en verantwoordelijk leren zijn voor eigen handelen.

Als uw kind niet graag naar school gaat, willen we graag met u praten om er achter te komen wat de reden daarvan is. Misschien kunnen wij op school maatregelen treffen ter verbetering. Graag naar school gaan is de basis om tot leren te komen.

Het zou kunnen voorkomen dat u wilt praten met iemand anders dan de groepsleerkracht of de directeur. Bijvoorbeeld in gevallen waarbij de groepsleerkracht erg nauw betrokken is, maar waarvan u het idee heeft dat hij of zij u of uw kind niet voldoende ondersteuning biedt. In dat geval kunt u contact opnemen met de schoolcontactpersoon.

Dit zijn op Klaverweide:

Sigrid van de Wiel en Riet Onderwater

Zij is tevens aangesteld voor melding van seksuele intimidatie, discriminerend gedrag, agressie en geweld op school. Als u met vragen zit over genoemde onderwerpen, dan kunt u bij hen terecht. Zij helpen u en uw kind verder.

5.4 Bestuurlijke klachtenregeling

In verband met de invoering van de Kwaliteitswet (ontstaan om de kwaliteit van het onderwijs te vergroten, te borgen en te bewaken) heeft elke school, naast een schoolplan en een schoolgids, een klachtenregeling. Deze klachtenregeling heeft een belangrijke signaalfunctie met betrekking tot de kwaliteit van het onderwijs. Het kan ertoe bijdragen dat de school maatregelen ter verbetering kan treffen. Iedereen die, op welke manier dan ook, bij de school betrokken is kan gebruik maken van de klachtenregeling. De meeste klachten zullen gaan over de dagelijkse gang van zaken in de school en kunnen in onderling overleg tussen ouders, personeel, leerlingen en schoolleiding op de juiste wijze worden afgehandeld (we noemen dit meldingen). Indien dit niet mogelijk is kan een beroep gedaan worden op de klachtenregeling. Aanspreekpunt hiervoor is onze schoolcontactpersoon.

U mag van de schoolcontactpersoon een vertrouwelijke behandeling verwachten en een privacy in achtnemende houding, maar de schoolcontactpersoon kan geen geheimhouding van de klacht garanderen; immers de klacht zal zo spoedig mogelijk opgelost moeten worden, dus zal er met de vertrouwenspersoon over gesproken moeten kunnen worden. Daarbij hoeven niet altijd namen genoemd te worden.

Binnen de klachtenprocedure kunnen klachten gaan over zowel schoolse zaken als klachten op het gebied van machtsmisbruik.

Klachten over schoolse zaken houden verband met de onderwijskundige taak van een school; het begeleiden van leerlingen, de toepassing van strafmaatregelen, beoordeling van leerlingen en de inrichting van de schoolorganisatie (gedragingen en beslissingen of het nalaten daarvan). De wijze waarop de school omgaat met het onderwijs kan aanleiding zijn tot het indienen van een klacht. Ook kunnen er klachten ontstaan over algemene zaken op school en die kunnen zeer divers zijn. Hierbij kunnen we bijvoorbeeld denken aan het onderhoud van de school, de schoonmaak, sponsoring of de overblijfgeregeling. Veelal zullen deze klachten door de schoolcontactpersoon in samenwerking met de directie kunnen worden afgehandeld.

Klachten met betrekking tot machtsmisbruik; machtsmisbruik vindt plaats op het moment dat leerlingen, leerkrachten of andere personen die bij de school betrokken zijn, slachtoffer worden van:

- Seksuele intimidatie: ongewenst, seksueel getinte aandacht, binnen of verband houdend met de onderwijssituatie, waarbij er sprake is van machtsongelijkheid tussen slachtoffer en dader.
- Pesten: gebaseerd op ongelijkheid: de pester speelt de baas over degene die gepest wordt; het gaat dus duidelijk niet om plagen; daarbij zijn mensen aan elkaar gewaagd. Als iemand herhaaldelijk belaagd wordt zodat hij er geestelijk en/of lichamelijk onder gaat lijden, dan spreken we van pesten.
- Discriminerend gedrag: hiervan spreken we als ontoelaatbare opvattingen en achterstelling van mensen van doelbewuste beledigingen of grievend handelen plaatsvindt. Bijvoorbeeld op het gebied van levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht, nationaliteit, seksuele geaardheid, burgerlijke staat, intelligentie, kleding en/of op andere terreinen.
- Agressie/geweld: voorvallen van agressie en geweld komen op sommige scholen veelvuldig voor. Niet alleen leerlingen zijn daders, ook ouders of medewerkers kunnen zich agressief gedragen. De gevolgen zijn dan veelal een slecht imago voor de desbetreffende school, leerprestaties dalen en een dalend aantal leerlingen kan het gevolg zijn. Om dit te voorkomen zullen we als school zeer waakzaam moeten zijn en moeten komen

tot bestrijding van en preventief beleid zetten op agressie en geweld.

U hebt een klacht en dan? Hoe gaat het in zijn werk? De persoon met een klacht heeft een melding en komt hiermee op school. In eerste instantie zal hij/zij contact zoeken met de betrokken persoon (bijvoorbeeld de klassenleerkracht).

Als de melding van ongenoegen niet naar tevredenheid wordt opgelost kan de melding een klacht worden. Daarvoor moet hij/zij zich wenden tot de schoolcontactpersoon. De schoolcontactpersoon kan natuurlijk direct benaderd worden als al snel duidelijk is dat er sprake is van een ernstige zaak. De schoolcontactpersoon helpt hem/haar op weg om de zaak te proberen op te lossen.

De (onafhankelijke) vertrouwenspersonen voor SKOL kunnen worden ingeschakeld:

Zij kunnen, samen met de persoon met klacht, de weg zoeken naar de klachtencommissie. Het adres vindt u achter in deze gids. Ook kan het noodzakelijk zijn de vertrouwensinspecteur in te schakelen. Zij is bereikbaar op een centraal meldpunt 0900-111 3 111. Tevens kan er worden beslist, dat de justitiële weg bewandeld zal moeten worden. Het voert te ver om hier alle namen en adressen te vermelden, uiteraard is de schoolcontactpersoon op de hoogte van de gehele procedure en wil u graag verder helpen.

We hopen dat u als ouder zich vindt in onze aanpak en ons beleid hierin; we vragen uw betrokkenheid en we hopen op een goede samenwerking tussen wij als school enerzijds en u als ouders anderzijds; dat alles, in het belang van "onze" kinderen.

5.5 De veiligheid in het gebouw

Kinderen moeten zich op school veilig voelen, maar moeten ook veilig zijn. Hiervoor nemen wij een aantal maatregelen.

Risico-inventarisatie

De medezeggenschapsraad en de directie vullen ieder afzonderlijk een lijst in om in kaart te brengen of er in en om het schoolgebouw gevaarlijke situaties kunnen ontstaan. Deze lijst wordt besproken met een deskundige van de ARBO-dienst. Hij of zij stelt een rapport op aan de hand waarvan de school stappen onderneemt om eventuele gevaren te verwijderen. Deze zogenaamde risico-inventarisatie kunt u inzien bij de directie.

In het gebouw worden de brandblussers gecontroleerd en er wordt naar gestreefd elk half jaar een ontruimingsoefening te laten plaatsvinden. Hierbij is een nauwe samenwerking met de politie, die tips geeft voor verbetering. Door regelmatig te oefenen weten de leerkrachten en de leerlingen wat er van hen verwacht wordt in noodsituaties.

Bedrijfshulpverlening

Voor elke 50 personen in een gebouw moet er ten allen tijde één bedrijfshulpverlener (BHV-er) aanwezig zijn. De overheid stelt dit als wettelijke eis.

De Klaverweide heeft momenteel zes BHV-ers. De mensen die dit diploma al hebben, moeten zich ieder jaar bijscholen om hun kennis en vaardigheden op peil te houden. Zij geven in geval van nood (bijvoorbeeld brand) leiding aan de ontruiming van de school.

5.6 De vieringen van de Klaverweide

Jaarlijks zijn er op de Klaverweide allerlei activiteiten die deels bedoeld zijn om de goede sfeer op school te bevorderen. Daarnaast is het van belang dat kinderen gezamenlijke ervaringen hebben en dat ouders hierbij betrokken worden.

De Sinterklaasviering

Ieder jaar wordt Sinterklaas feestelijk verwelkomd door alle kinderen van Klaverweide. De ouderraad neemt een groot deel

van de organisatie voor zijn rekening. In de aula is er een gezellige bijeenkomst voor de onderbouw, middenbouw en bovenbouw. De Sint vertelt wat hij weet van de kinderen, de kinderen laten zien wat ze kunnen in kleine toneelstukjes.

De kerstviering

Met kerstmis voeren enkele kinderen, soms samen met leerkrachten een kerstspel op. In eerste instantie zijn we het kerstfeest gaan vieren in de kerk omdat de ruimte in de aula op school te beperkt was. Inmiddels bevat de viering in de kerk zo goed, dat we niet anders meer willen. Altijd wordt er naast de kerstviering ook gezamenlijk gegeten.

Paasviering

Paasen wordt met de kinderen in de aula gevierd. Dit gebeurt aan de hand van het thema uit het project rond Paasen.

De verjaardag van de school

Elk jaar vieren we de verjaardag van de school. 's Middags is er een feestelijk programma, met spelletjes in alle groepen en natuurlijk een traktatie van de jarige. De kinderen mogen dan verkleed naar school komen, hoewel dat niet verplicht is. De datum vindt u in de Klaverweidekalender.

Verjaardag van de kinderen

In de groep van uw kind wordt natuurlijk stilgestaan bij de verjaardag van uw kind. Uw kind wordt toegezongen in de groep. Tijdens de weeksluiting mogen alle kinderen die in de betreffende week jarig waren op hun stoel gaan staan, waarna de gehele school nog eens *lang zullen ze leven* zingt. Als uw kind jarig is, mag het trakteren. De voorkeur gaat uit naar gezonde traktaties. Het kind hoeft geen extra traktatie voor de leerkracht mee te brengen, deze deelt mee met de kinderen.

De verjaardag van de leerkrachten

Dit schooljaar heeft het team afgesproken dat de leerkrachten afzonderlijk een eigen datum bepalen waarop zij hun verjaardag vieren. U kunt bij de groepsleerkracht(en) terecht voor de precieze datum.

De weeksluitingen

Elke groep verzorgt twee maal per schooljaar een weeksluiting. Dit is een gezellige viering in onze aula, waarin de

kinderen aan elkaar laten zien wat ze zoal kunnen of pas hebben geleerd. Wij vinden het vooral van belang dat het kind leert om te waarderen en gewaardeerd te worden. De 'acteurs' doen immers hun uiterste best. Zij durven al voor 'het publiek' op te treden of zelfs door een microfoon te spreken. Een weeksluiting is daarom vooral een sociale gebeurtenis en daar horen ook de ouders bij. Vanwege de beperkte ruimte in de aula kunnen we helaas niet iedereen uitnodigen, maar alleen de ouders van de leerlingen die de weeksluiting verzorgen. Omdat we alle aandacht van het publiek naar de uitvoerende kinderen willen laten uitgaan, vragen wij u

geén kleine kinderen mee te nemen naar de weeksluiting.

De weeksluiting vindt plaats op vrijdag van 13.45 uur tot ongeveer 14.15 uur. In de Klaverweidekalender kunt u zien wanneer de groep van uw kind aan de beurt is. Eventuele wijzigingen worden vermeld in de nieuwsbrief.

Leidens Ontzet

De schooldag vóór het Leidens Ontzet krijgen de kinderen op school stampot aangeboden door de ouderraad. Het wanneer en waarom wordt met de kinderen besproken.

De afgelopen jaren was soms ook de burgemeester van de partij. Zij hielp met het opscheppen en at uiteraard ook een hapje mee.

Projectweken

Ieder schooljaar staan de lessen gedurende twee of drie weken in het teken van een gezamenlijk onderwerp voor de gehele school. De lessen worden dan net even anders gegeven en ingevuld en er worden ook excursies georganiseerd. Alle groepen werken het thema zelfstandig uit. Als afsluiting organiseren wij een inloopavond waarvoor de ouders via de nieuwsbrief worden uitgenodigd. Andere belangstellenden zijn dan ook welkom.

Musical

Ieder jaar bereidt groep 8 een afscheidsmusical voor. In de laatste week voor de zomervakantie wordt de musical dan opgevoerd voor de kinderen en 's avonds voor de ouders.

5.7 Onderwijs buiten de school

Goed onderwijs vindt ook plaats buiten de school. Tijdens de sportdag of het schoolreisje ervaren kinderen de school als geheel. Samen iets ondernemen is van groot belang voor het bevorderen van de onderlinge band tussen kinderen, leerkrachten en ouders. Hoewel deze dagen een vrijblijvend karakter hebben, zijn ze weloverwogen samengesteld.

Het schoolreisje

Ieder jaar organiseert de ouderraad in overleg met het team een schoolreisje. Wij proberen natuurlijk een leuke bestemming te vinden die niet al te ver weg ligt. We proberen de kosten

altijd zo laag mogelijk te houden. Elke schoolreis brengt zijn eigen kosten met zich mee. Zo kan het zijn dat een schoolreis het ene jaar 35 euro kost en het andere jaar slechts 15 euro. Om deze verschillen weg te werken, is tijdens de jaarvergadering van de ouderraad besloten om van een gemiddeld bedrag uit te gaan. Dat betekent dat u het ene jaar misschien wat te veel betaalt, maar in een ander jaar te weinig. Over de jaren heen wordt het geld in ieder geval goed verdeeld over de verschillende groepen. Voor het vervoer maken we gebruik van bussen. Waar de reis naar toe gaat en op welke wijze betaald kan worden, kunt u lezen in de speciale schoolreisbrief.

Kamp voor groep 8

Als afsluiting van de basisschoolperiode gaan de kinderen van groep 8 in de maand juni of juli van woensdag tot en met vrijdag op kamp. De kinderen worden met de bus naar het kampadres gebracht. Daar wordt gedurende drie dagen een aantrekkelijk programma georganiseerd met bijvoorbeeld een speurtocht, bosspelen of gezelschapsspelen. Er gaat altijd een aantal leerkrachten mee om te assisteren bij het programma en het

voorbereiden van de maaltijden. De kosten voor het busvervoer worden vergoed uit de ouderbijdrage. Over de hoogte van het kampgeld wordt u tijdig geïnformeerd. Op een avond in juni worden de ouders van de leerlingen van groep 8 nader geïnformeerd over het kamp. Het kamp is een unieke gebeurtenis, waar alle kinderen leuke herinneringen aan zullen overhouden.

Excursies

Ter ondersteuning van de lessen bestaat de mogelijkheid een excursie te maken. De groep kan bijvoorbeeld een museum bezoeken, een winkel, een theatervoorstelling, een bedrijf, e.d. Indien het vervoer niet gesubsidieerd wordt,

vragen we meestal of ouders willen rijden. De oudere kinderen gaan soms op de fiets. Tijdens excursies zijn alle kinderen en begeleiders via de school verzekerd.

6 Onderwijs op maat

6.1 Hulp aan individuele leerlingen

Het komt voor dat een leerling de leerstof niet goed opgenomen heeft of dat het tempo te hoog of te laag ligt. De

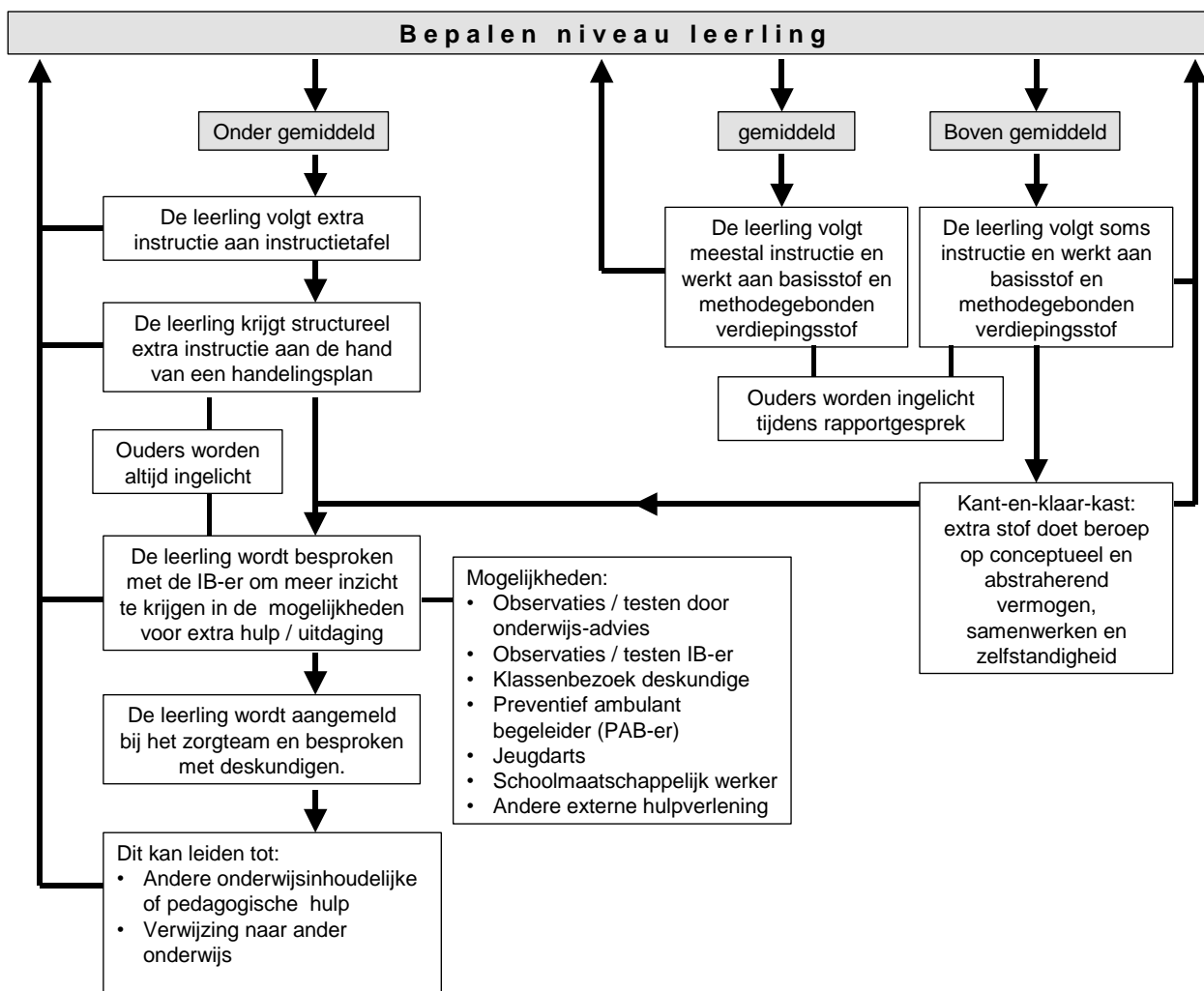
capaciteiten van alle leerlingen zijn immers verschillend. Dit betekent dat een leerkracht goed moet kunnen omgaan met de verschillen in een groep. Hiervoor vindt voortdurend scholing plaats. Als de leerkracht een kind gedurende een langere periode extra hulp wil bieden, wordt er een handelingsplan gemaakt. Niet alle achterstanden kunnen door de groepsleerkracht weggewerkt worden. Hulp

buiten de groep is dan noodzakelijk. Om deze hulp mogelijk te maken, wordt er ook een handelingsplan opgesteld. Als ouder wordt u hiervan op de hoogte gesteld en wordt u wellicht gevraagd zelf ook hulp te bieden.

Om deze zorg van het hele team voor deze kinderen te coördineren en te structureren is Sigrid van de Wiel als interne begeleider (IB'er) werkzaam. Zij draagt zorg voor een samenhangende leerlingenzorg binnen de school.

De ib'er zorgt o.a. voor:

- Organiseren van groeps- en leerling-besprekingen;
- Afleggen van klassenbezoeken om leerlingen en leerkrachten te observeren;
- Coachen van leerkrachten;
- Waar nodig hulp bieden aan leerkrachten bij het opstellen van handelingsplannen;
- Coördinatie en evaluatie van de extra begeleiding; contacten met de Pabber (preventief ambulante begeleider; een leerkracht uit het speciaal onderwijs, die

zich gespecialiseerd heeft in de begeleiding van leerkrachten);

- Contacten met de schoolarts;
- Contacten met de schoolmaatschappelijk werker
- Contacten met de logopedist
- Contacten met 'Onderwijs Advies' betreffende begeleiding van leerlingen

Op onze school is de leerkracht de eerste schakel als het gaat om zorg voor het kind. Hij/zij kent de leerling het best en is het meest vertrouwd met het kind. Bij signalering van ontwikkelingsachterstand of voorsprong zijn er een aantal te bewandelen kanalen:

-De leerkracht geeft extra hulp/stelt extra instructietijd beschikbaar voor het kind in kwestie en brengt voor zichzelf in kaart wat de achterstand/voorsprong is en welke hulp hij het kind gaat geven in de groep.

-De leerkracht bespreekt de leerling met de intern begeleider en laat zich door haar adviseren.

-De leerkracht stelt in overleg met de intern begeleider een handelingsplan (HP) op en voert dit uit in de groep. Zes weken erna wordt het HP besproken.

Voor extra zorg zie het volgende hoofdstuk.

Extra zorg

De procedure over de begeleiding van leerlingen die extra zorg nodig hebben ligt vast. Wanneer bij een kind problemen worden gesignaleerd handelen wij als volgt:

- De leerkracht beschrijft het probleem en formuleert een hulpvraag.
- Het kind wordt besproken in de leerling-bespreking, waarbij de groepsleerkracht(en) en de interne begeleider aanwezig is. Gezamenlijk wordt gezocht naar oplossingen. In een aantal gevallen zal van intervisie gebruik gemaakt worden, omdat dit een discussievorm is die van alle deelnemers input vereist. Iedereen denkt mee.
- Eventueel wordt de hulp ingeroepen van (andere) deskundigen, zoals de schoolarts, de logopedist, een instantie voor jeugdhulpverlening, schoolbegeleidingsdienst (SBD) of preventieve ambulante begeleiding (PAB).
- Er wordt een hulpprogramma voor een periode van ongeveer zes weken opgesteld, dat in principe door de eigen groepsleerkracht uitgevoerd zal worden, waarbij de leerling zoveel mogelijk in de groep blijft. Wanneer het wenselijker is het hulpprogramma individueel uit te voeren, kan een beroep gedaan worden op de interne begeleider, die hiervoor vrijgesteld is van lestaken. Op verzoek van en in

overleg met de school kan er ook in de thuissituatie door de ouders hulp geboden worden. Na afloop van het programma wordt onderzocht (getoetst) of er vooruitgang is geboekt. Zo nodig kan besloten worden de hulp voor een nieuwe periode voort te zetten. In de leerling-bespreking zal dit ook geëvalueerd worden.

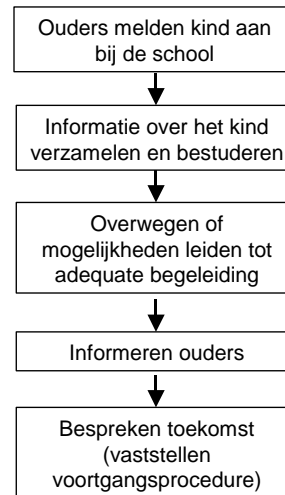
- Indien de uitvoering van het handelingsplan (HP) niet het gewenste resultaat oplevert, zal een diagnostiserend onderzoek plaatsvinden om te bepalen welke *precieze* problematiek een rol speelt. Dit onderzoek kan zowel intern (door de intern begeleider) als extern (Onderwijs Advies, psycholoog e.d.) gedaan worden. Naar aanleiding van dit onderzoek wordt het handelingsplan aangepast.
- In sommige gevallen zal het tempo van de groep te hoog zijn, of is de leerstof van het betreffende leerjaar te moeilijk voor een leerling. In dat geval krijgt de leerling, na overleg en goedkeuring van de ouders, een aangepast (adaptief) programma. Van te voren worden haalbare doelen opgesteld en verwachtingen omschreven, zodat er doelmatig gewerkt wordt.
- Indien de achterstand van de leerling oploopt of gedragsproblemen een rol gaan spelen, dan wordt de leerling besproken in het 'zorgteam'. Het zorgteam bestaat uit de Intern begeleiders van de Zoeterwoudse scholen, een preventief ambulant begeleider van het special onderwijs (Pabber) en een onderwijsdeskundige van OnderwijsAdvies. Aan de hand van het advies van het zorgteam wordt bepaald of de leerling wordt aangemeld bij het speciaal onderwijs. Indien de leerling het regulier onderwijs blijft volgen, wordt gekeken of de huidige school evenveel of meer te bieden heeft dan een andere school.

6.2 Passend onderwijs

Onze basisschool staat in principe open voor alle kinderen. Ook voor kinderen met een belemmering als slechthorendheid, of het syndroom van Down. Als we moeten beslissen over toelating, houden we er uiteraard rekening mee of we voldoende aangepaste mogelijkheden en deskundigheid in huis hebben, of dat we deze van buitenaf kunnen betrekken om het kind goed onderwijs te bieden. Tegenwoordig werken de gewone basisscholen en de speciale scholen voor basisonderwijs samen, zodat zoveel mogelijk kinderen op de 'gewone' basisschool kunnen blijven. Een 'gewone' basisschool heeft echter niet de mogelijkheden die een school voor speciaal

onderwijs heeft. Op school moeten soms extra voorzieningen getroffen worden om leerlingen met lichamelijke of geestelijke belemmeringen gepast te begeleiden. Daarom kunnen kinderen met een ernstige belemmering een leerlinggebonden financiering krijgen: de 'rugzak'. In die 'rugzak' zitten geld en middelen om het kind die ondersteuning te kunnen bieden. Een onafhankelijke commissie oordeelt of een kind in aanmerking komt voor een rugzak. Ouders kunnen kiezen of ze dit 'geld' besteden in het basisonderwijs of in het speciaal onderwijs. Het hele idee achter de rugzak is dat de zorg naar de kinderen gaat en niet de kinderen naar de zorg. Zo kunnen deze kinderen gewoon op school bij hen in de buurt. Als ouders voor het basisonderwijs kiezen, is de school niet zonder meer verplicht het kind aan te nemen. Om tot aanneming te kunnen overgaan, maakt de school een eigen afweging op basis van de mogelijkheden van de school, de 'vraag' van het kind en de vooruitzichten op externe begeleiding. Na een zorgvuldige afweging volgt plaatsing, voorlopige plaatsing of afwijzing. Ieder teamlid moet in staat zijn de begeleiding van het kind op zich te nemen. Daarom is het van belang dat het team achter plaatsing van het kind staat. Het besluit wordt genomen door de directeur.

Bij plaatsing van het kind stelt de school een plan van aanpak op waarin is opgenomen op welke wijze het 'geld' wordt ingezet. Van voorlopige plaatsing is enkel sprake als een observatieperiode nodig is om te bepalen of plaatsing succesvol kan zijn. Afwijzing van een kind wordt inhoudelijk onderbouwd en schriftelijk beargumenteerd en aan ouders en inspectie overhandigd. Ouders kunnen dan bemiddeling aanvragen bij de Adviescommissie Toelating en Begeleiding. In het schema op de volgende bladzijde ziet u in het kort de stappen die leiden tot het besluit van de school om een kind wel of niet toe te laten:

6.3 Een jaar overdoen en aangepaste programma's

Af en toe komen we tot de conclusie dat alle extra inspanningen onvoldoende effect hebben gehad. Soms nemen we dan in overleg met ouders het besluit om een kind een jaar te laten overdoen (doubleren). Dit gebeurt vooral als een kind op meer vakgebieden, ook sociaal en/of emotioneel, achterblijft bij de meeste klasgenoten én als we mogen verwachten dat deze achterstand met een extra jaar ingelopen kan worden. In de kleutergroepen kiezen we soms voor een 3e kleuterjaar bij kinderen die in november en december jarig zijn. Dan is er geen sprake van 'blijven zitten'. Veel vaker komt het voor dat we de afspraak maken dat een kind met een aangepast programma gaat werken voor een bepaald vak. Zo'n leerling haalt op dat gebied niet altijd het eindniveau van het basisonderwijs, maar we stellen het programma zo op dat er aansluiting is op het vervolgonderwijs.

6.4 Leerlingen van en naar een andere basisschool

Wanneer leerlingen van een andere basisschool op de Klaverweide worden aangemeld, zal na overleg met de ouders en de vorige school besloten worden in welke groep ze geplaatst worden. Soms wordt een leerling besproken in het zorgteam (zie § 6.5). De benodigde wettelijke administratieve verplichtingen zullen hierbij in acht worden genomen.

Bij vertrek van leerlingen zullen de leerkrachten de benodigde administratieve gegevens en een onderwijskundig rapport naar de betreffende school sturen, waarbij altijd de mogelijkheid van nader contact zal worden aangegeven.

6.5 Zorgteam

Voor begeleiding op maat aan leerlingen die extra zorg nodig hebben, is geld en kennis nodig.

Weer Samen Naar School (WSNS) stelt de scholen in staat extra zorg te bieden aan leerlingen door geld en andere middelen beschikbaar te stellen. Een van deze middelen is 'het zorgteam'.

In het zorgteam worden leerlingen besproken door intern begeleiders van verschillende scholen, een deskundige uit het speciaal onderwijs en een specialist uit de onderwijsbegeleiding. De intern begeleider neemt zitting in het 'Zorgteam Zoeterwoude'. Als een school handelingsverlegen is, met andere woorden, de school heeft hulp nodig bij het bepalen van welke hulp noodzakelijk is voor de leerling, dan wordt deze leerling besproken in het zorgteam. Uit deze bespreking volgt een advies voor verdere begeleiding (zie ook het schema in § 6.1).

6.6 Verwijzen naar een school voor speciaal basisonderwijs

In uitzonderingsgevallen verwijzen we een kind naar een speciale school voor basisonderwijs. Op school moet dan reeds gedurende een langere tijd en met behulp van extra begeleiding a.d.h.v. handelingsplannen, getracht zijn de betrokken leerling zich te laten ontwikkelen. Ouders worden geïnformeerd over deze extra begeleiding. Eventueel wordt hulp gevraagd bij een leerkracht van de speciale school voor basisonderwijs of de leerlingbegeleider van de schoolbegeleidingsdienst ('Onderwijs Advies'). Dit kan ertoe leiden dat een kind uitvoerig zal worden getest. Hiervoor moeten ouders schriftelijk toestemming verlenen. De toetsresultaten worden met de ouders besproken. Vervolgens wordt besloten:

- De leerling blijft op de Klaverweide, eventueel met een aangepast programma of speciale hulp;
- Er wordt gezocht naar een andere basisschool met meer specifieke begeleidingsmogelijkheden;
- Aanmelding bij een school voor speciaal basisonderwijs (S.B.O.-school). De Permanente Commissie Leerlingenzorg (PCL) oordeelt of de leerling toegelaten kan worden.
- Verwijzing naar het speciaal onderwijs via C.V.I.

Voor verdere informatie verwijzen wij u naar het uitgebreide zorgplan van Weer Samen

Naar School (WSNS) Regio Leiden. Dit overkoepelende plan is op school in te zien.

6.7 Huiswerk

Wij vinden het belangrijk dat het kind leert om thuis een taak te maken. In het voortgezet onderwijs is huiswerk heel gewoon. Daarom willen wij het kind daarop voorbereiden. In groep 6, 7 en 8 wordt regelmatig huiswerk meegegeven om thuis te oefenen voor een proefwerk of voor het maken van een werkstuk. Het huiswerk kan voor de hele groep hetzelfde zijn, maar kan ook individueel worden meegegeven, omdat het voor dat kind nodig is. De hoeveelheid huiswerk, een leer- of maakopdracht, blijft wel beperkt. In groep 8 is het gebruikelijk per week een taalopdracht, een rekenopdracht en een opdracht in het kader van 'school-tv weekjournaal' te maken. In groep 7 en 8 moeten de leerlingen een agenda aanschaffen. We laten hen hierin huiswerk en toetsen opschrijven. We trainen de kinderen zo tevens in het gebruik van een agenda en houden ouders op de hoogte van het huiswerk en de te leren toetsen.

Ook kan huiswerk worden opgegeven als een leerkracht bemerkt dat een leerling achterstand heeft opgelopen, bijv. door ziekte, waardoor hij/zij een zeer belangrijk deel van het lesprogramma gemist heeft. Heeft een leerling structureel moeilijkheden met een gedeelte van het jaarprogramma, dan kan in overleg met ouders en de interne begeleider besloten worden taken mee te geven.

6.8 Toetsing

Methodegebonden toetsen

De meeste toetsen die we gebruiken zijn voortgangstoetsen. Deze dienen duidelijk te maken of de behandelde leerstof voldoende begrepen is om verder te kunnen gaan.

Toetsen leerlingvolgsysteem

Om de ontwikkeling van de leerlingen op de voet te kunnen volgen, wordt in alle groepen regelmatig

getoetst a.d.h.v. 'niet-methodegebonden toetsen', van het CITO. De resultaten vergelijken wij met het landelijk gemiddelde. In groep 1 en 2 zijn dit de 'CITO-begrippentoets' en de toets 'ordenen'. Daarnaast worden er in de groepen 3

t/m 8 toetsen afgenomen op het gebied van spelling/lezen en rekenen. Ook dit zijn toetsen van het CITO-leerlingvolgsysteem. De uitkomsten van deze toetsen worden verwerkt in het leerlingvolgsysteem. De resultaten ervan worden vermeld tijdens de rapportgesprekken

CITO entreetoets

De kinderen van groep 7 krijgen in de maand mei/juni de entreetoets. M.b.v. deze toets kunnen we de vorderingen van individuele leerlingen en de groep bepalen. We gebruiken de uitkomsten om ons onderwijs te evalueren en bij te stellen en om de leerlingen in groep 8 te begeleiden.

CITO eindtoets

In groep 8 maken de leerlingen in februari de CITO-eindtoets. Deze toets vormt een onderdeel van de toelatingsprocedure voor het voortgezet onderwijs. De ouders en leerlingen van groep 8 worden uitgenodigd voor een informatieavond over het voortgezet onderwijs (zie ook pag. 29). In de kalender kunt u de datum van deze informatieavond terugvinden.

7 Op zoek naar nog meer kwaliteit

Vanaf 2008 neemt de Stichting Katholiek Onderwijs Leiden een nieuw instrument voor kwaliteitsmeting in gebruik. Verschillende vragenlijsten worden dan aangeboden aan ouders, leerlingen, leerkrachten en directie. Aan de hand van de uitkomsten krijgen wij inzicht in onze sterke punten en kunnen wij gaan werken aan verbeterpunten. Het instrument dat wij in gebruik nemen is de 'Kwaliteitsmeter PO'.

7.1 Methoden

Op onze school geven wij les met behulp van actuele methoden. Bij het kiezen van een methode letten we vooraf op veel factoren. Enkele aandachtspunten zijn:

- Voldoet de methode aan de kerndoelen, zoals die zijn vastgesteld door het ministerie;
- Kunnen kinderen goed leren met behulp van de methode;
- Is er de mogelijkheid om op verschillende niveaus binnen een jaargroep te werken;
- Ziet het materiaal er aantrekkelijk uit;
- Is er voldoende oefenstof voor die kinderen die gemakkelijk en moeilijk meekomen;

- Wat zijn de ervaringen van collega-scholen. In het schooljaar 2010/2011 hebben we nieuwe methodes aangeschaft op het gebied van natuur en begrijpend lezen.

7.2 Personeel

Belangrijker dan de methoden zijn de leerkrachten van de Klaverweide. Zij zorgen ervoor dat de materialen en lesboeken zinvol worden gebruikt en dat het onderwijs aansluit bij de doelstellingen die wij als school onszelf gesteld hebben. De leerkrachten besteden ruim tijd aan samenwerking en overleg. Daarnaast stellen leerkrachten zich op de hoogte van nieuwe ontwikkelingen door studie, scholenbezoek, studiemiddagen, vergaderingen, scholing etc. De maatschappij verandert immers voortdurend en dus ook het onderwijs! Naast de

vergadering na schooltijd, komt het team gemiddeld 3 keer per jaar 's avonds bijeen om aan de slag te gaan met onderwijskundige vernieuwingen.

Ook plannen we 2 tot 3 studiedagen per schooljaar om de speerpunten van het schooljaar om te zetten in concrete nascholing. Zo hebben we de laatste studiedagen, stilgestaan bij de kanjertraining en opbrengstgericht werken. Alle leerkrachten brengen het model van 'doordacht lesgeven' in de praktijk bij rekenen.

7.3 Integraal Personeelsbeleid

De directeur heeft elk schooljaar met alle personeelsleden een jaargesprek. Dit is een gesprek waar over het welbevinden en het functioneren van de leerkracht wordt gesproken. Voor alle personeelsleden zijn competentieprofielen opgesteld. Iedere keer worden daar een aantal uitgelicht. Voorafgaand aan het gesprek legt de directeur klassenbezoeken af. Deze staan altijd in het kader van een bepaald thema.

7.4 Leerlingvolgsysteem

Een manier om de kwaliteit te bewaken c.q. te verhogen, is het werken met testen en toetsen. Om onze leerlingen acht jaar lang zo goed mogelijk te volgen in hun ontwikkeling, maken we gebruik van een leerlingvolgsysteem. Dit systeem levert waardevolle, aanvullende informatie op over een leerling. Het kan bijvoorbeeld laten zien wat een kind in een bepaalde periode heeft bijgeleerd. De toetsen

die we gebruiken, worden bij zeer veel leerlingen in heel Nederland afgenomen. Daardoor is het mogelijk de vorderingen van een kind te vergelijken met leeftijdsgenoten.

Binnen het leerlingvolgsysteem is er ook aandacht voor gerichte observaties wat betreft de sociale en emotionele ontwikkeling van kinderen.

De vakken rekenen, lezen en spelling worden op verschillende onderdelen getoetst. De resultaten worden vervolgens besproken met de leerkracht en de intern begeleider.

Het leerlingvolgsysteem biedt ons een overzicht van leerlingen die extra hulp nodig hebben. Voor deze kinderen worden handelingsplannen opgesteld en is er regelmatig overleg met ouders over de te volgen weg en de vorderingen van hun kind. Voor inzage in de resultaten van uw kind kunt u terecht bij de leerkracht.

7.5 Ouderenquête

Alle ouders wensen hun kind een goede, veilige en prettige school toe. U weet het best wat goed is voor uw kind. Daarom vragen wij regelmatig naar uw mening over het onderwijs, het gebouw, de wijze waarop wij u informeren enz...

In 2008 is er een groot kwaliteitsonderzoek gehouden waar ook veel ouders aan hebben meegedaan. Een samenvatting van de resultaten van de enquête:

Algemeen beeld

	school	extern	verschil
rapportcijfer	7.5	7.6	-0.1
gem. itemscore	3.5	3.5	0

Vijf hoogst scorende items

De nieuwsbrief van de school is duidelijk (3.9). Het contact met het ondersteunend personeel verloopt prettig (3.9).

De directie is goed op de hoogte van de gang van zaken op school (3.9).

De directie is voor ouders en leerlingen aanspreekbaar wanneer dit nodig is (3.9).

Er is goed toezicht tijdens het overblijven op school (3.9).

Vijf laagst scorende items

Het sanitair is schoon (2.1).

Mijn kind weet wat een vertrouwenspersoon doet op school (2.7).

De weg naar school is voor mijn kind voldoende veilig (2.8).

Ik ben op de hoogte van de klachtenregeling die de school hanteert (2.9).

Ik ben tevreden over de extra huiswerkbegeleiding die de school biedt (indien van toepassing) (3.0).

Goede resultaten vergeleken met andere scholen

Mijn kind weet dat de school een vertrouwenspersoon heeft (3.2).

Mijn kind weet wat een vertrouwenspersoon doet op school (2.7).

De school beschikt over aantrekkelijk en goed meubilair (3.8).

Er is goed toezicht tijdens het overblijven op school (3.9).

Ik ben voldoende op de hoogte van besluiten die door de school zijn genomen en voor mij van belang zijn (3.7).

Minder goede resultaten vergeleken met andere scholen

Het sanitair is schoon (2.1).

Ik ben tevreden over de extra zorg en begeleiding die mijn kind krijgt of heeft gekregen (3.0).

Ik ben tevreden over de extra huiswerkbegeleiding die de school biedt (indien van toepassing) (3.0).

De leerkracht vertelt mijn kind regelmatig wat hij van het werk van mijn kind vindt (3.3).

Mijn kind wordt geholpen bij het verbeteren van zijn werkwijze (3.3).

Conclusies

Over het algemeen zijn de resultaten gemiddeld t.o.v. andere scholen. Er zijn wel afwijkingen in positieve en negatieve zin.

Bovengemiddeld tevreden zijn ouders over ICT, veiligheid, huisvesting, informatievoorziening en overlegstructuur.

De tevredenheid is benedengemiddeld t.a.v. hygiëne van het sanitair en de zorg. Het gaat om extra zorg, maar ook om individuele feedback aan leerlingen over bijvoorbeeld het verbeteren van de eigen werkwijze.

En nu?

De resultaten zijn uiteraard reden voor ons om trots op te zijn of mee aan het werk te gaan ter verbetering. Via de nieuwsbrief houden we u op de hoogte van verbeterplannen.

Voor wat betreft de zorg, het belangrijkste verbeterpunt wat ons betreft, hebben we al verbeteringen aangekondigd. Zo willen we de individuele aandacht uitbreiden. Dit doen we o.a. door de grotere groepen 4 t/m 7 in het schooljaar 2009/2010 extra hulp te geven van een extra leerkracht. Zij zal kinderen met een specifieke leerbehoefte begeleiden.

Verder zijn leerkrachten bezig met het uitproberen van activiteiten in de groep om meer

toe te komen aan verschillen tussen kinderen en passend onderwijs.

7.6 Jaarplan 2010-2011

- Verder vorm geven van coöperatief leren in ons onderwijs
- Voortzetting mogelijkheden voor individuele aandacht en begeleiding
- Werkplan 'meerbegaafdheid' ontwikkelen, plusklas starten
- In gebruik nemen van software 'Kurzweil' om kinderen met dyslexie en meerbegaafde kinderen beter te kunnen begeleiden
- In gebruik nemen van een leerlingvolgsysteem voor gedrag
- Het opstellen van een werkplan techniek voor alle groepen
- Starten met project 'verkeersleerkracht'
- Opbrengstgericht werken in de praktijk brengen

7.7 Nascholing 2010-2011

Het team

Het team is in volle gang zich te scholen op de volgende gebieden:

- Bijscholing van leerkrachten in het werken met het digitale schoolbord
- Nascholing leerkrachten met een BHV-diploma
- Werkhouding van kinderen
- Opbrengstgericht werken

Individueel

- Volgen van een schoolleidersopleiding door de directeur
- Een aantal leerkrachten volgt een nascholingscursus van de kanjertraining
- Bouwcoördinatoren volgen opleiding 'middenmanageent'.
- De intern begeleider volgt een opleiding video-interactiebegeleiding.
- Door individuele leerkrachten worden cursussen gevolgd. De ervaring en kennis die tijdens deze cursus worden opgedaan, worden gedeeld met de overige leden van het team.
- Volgen van een opleiding 'Videointeractietraining' door één personeelslid

8 Klaverweide en het voortgezet onderwijs

Welke vorm van voortgezet onderwijs voor uw kind haalbaar is, hangt niet alleen af van de kwaliteit van de basisschool, maar ook van de interesse, motivatie en aanleg van het kind. Met onderwijs op maat proberen we op de Klaverweide het maximale uit ieder kind te halen en er zo voor te zorgen dat uw kind in de meest geschikte vorm van voortgezet onderwijs terecht komt en op die school goed mee kan komen.

De specifieke voorbereiding op het voortgezet onderwijs gebeurt in groep 8. De leerlingen krijgen van de leerkrachten informatie over de verschillende mogelijkheden die er zijn en ze bezoeken een aantal scholen. Voor de ouders is er in december een algemene informatiebijeenkomst. In januari wordt het advies van de school opgesteld en met u besproken. Aan het begin van elk jaar hebben alle scholen voor voortgezet onderwijs openmiddagen of avonden die u samen met uw kind kunt gaan bezoeken. Voor 1 april moet u uw kind bij een school aanmelden.

De schoolkeuze voortgezet onderwijs is afhankelijk van de volgende elementen:

- Het advies van school;
- De uitslagen van de CITO-eindtoets
- Eventueel een psychologische test.

Advies van de school

Het advies van de groepsleerkracht(en) is belangrijk bij de schoolkeuze. Zij hebben een goed inzicht in de mogelijkheden waarover een kind beschikt. Daarbij zijn niet alleen de leerprestaties belangrijk, maar ook gegevens over de belangstelling van het kind, de inzet van hem/haar en de werkhouding. Dit advies bespreken we met u.

Het advies wordt met alle mogelijke zorgvuldigheid gegeven. Het komt dan ook niet voor dat van dit advies wordt afgeweken.

CITO eindtoets

Met de CITO eindtoets worden de kennis en het inzicht van de leerlingen getoetst op het gebied van taal, rekenen, informatieverwerking en wereldoriëntatie. De bedoeling ervan is onder andere om meer duidelijkheid te krijgen over de vorm van voortgezet onderwijs die het meest geschikt is. Onafhankelijk van het schooladvies geeft de CITO toets een aanwijzing over de te maken schoolkeuze. De uitslag van de toets

wordt schriftelijk meegedeeld (zie ook pag.27). We hanteren de CITO Eindtoets, omdat de inspectie de eindopbrengsten van een school als eerste criterium hanteert voor de kwaliteitsmeting. Daarnaast gebruiken wij de uitslag om te bekijken hoe wij 'het als school doen'.

Psychologische test

Wanneer er na het advies van de school en na de Cito-eindtoets nog twijfels zijn m.b.t. de juiste schoolkeuze, kan worden overgegaan tot het aanvragen van een psychologische test. Deze test bestaat uit een schriftelijk en mondeling gedeelte. Het advies wordt met de ouders en, na toestemming van de ouders, met de school besproken. De test is vrijwillig.

Als het advies van de basisschool en de uitslag van de CITO-eindtoets beide positief zijn, wordt het kind zeker toegelaten. In alle overige gevallen zal de toelatingscommissie van het voortgezet onderwijs de beschikbare gegevens zorgvuldig tegen elkaar afwegen om tot een beslissing te komen. Daarbij kan overleg gepleegd worden met de basisschool.

Contact met het voortgezet onderwijs

Met de scholen van het voortgezet onderwijs bestaat een goed contact. Binnen SKOL is namelijk een school voor voortgezet onderwijs, te weten 't Bonaventuracollege. Ouders en kinderen krijgen in december een voorlichtingsavond over het voortgezet onderwijs en het Bonaventuracollege is dan ook vertegenwoordigd. Er vindt ook een bezoek plaats aan een vestiging van het Bonaventuracollege.

Daarnaast houden middelbare scholen onze basisschool gedurende de brugklasperiode op de hoogte van de resultaten van de schoolverlaters. Ook worden over en weer lesbezoeken door docenten afgelegd en vindt er structureel overleg plaats over het optimaliseren van de aansluiting van het basisonderwijs op het voortgezet onderwijs. Voor de uitstroomgegevens verwijzen wij naar de Klaverweidekalender. In de uitstroomgegevens wordt weergegeven hoeveel leerlingen naar de verschillende typen voortgezet onderwijs zijn gegaan.

9 Klaverweide voor kinderen én hun ouders

Een goed contact tussen school en thuis is heel belangrijk. Niet voor niets noemden we voorin deze gids een geregeld contact met de ouders als een van de zaken waar we op de Klaverweide speciaal op letten. We informeren u niet alleen over alle belangrijke gebeurtenissen op school, maar ook over het wel en wee van uw kind. Wij van onze kant stellen het op prijs als u ons van belangrijke gebeurtenissen thuis op de hoogte houdt. Een goede samenwerking tussen school en thuis bevordert het welbevinden van een kind.

9.1 Communicatie met ouders

Schoolgids

De schoolgids die voor u ligt geeft een goed beeld over het reilen en zeilen in de school. Deze gids is met zorg samengesteld en wordt elk jaar aangepast. Belangrijke data, adressen en informatie vindt u in de Klaverweidekalender.

Nieuwsbrief

U ontvangt elke twee weken, meestal op vrijdag, een nieuwsbrief. Deze bevat actuele informatie, achtergrondinformatie en belangrijke data. D.m.v. de nieuwsbrief wordt u volledig op de hoogte gehouden en voorkomen we zoveel mogelijk dat u allerlei aparte brieven krijgt.

Website

Op de website kunt u in principe ook terecht voor informatie. Zo staat er o.a. informatie over de groepen en het team, kunt u het laatste nieuws lezen (waaronder ook de nieuwsbrief) en zijn belangrijke brieven te downloaden. We doen onze uiterste best de website up-to-date te houden. Het beheer van de website ligt bij de ict-coördinator. Eén ouder ondersteunt ons bij deze taak. De website is www.bs-klaverweide.nl

Ouderavonden

We organiseren een informatieavond in het begin van het schooljaar. Na een stuk algemene informatie van de directeur en de intern begeleider, maakt u kennis met de leerkracht(en) van uw kind. Zij geven u informatie over wat er dat schooljaar in de groep van uw kind gaat gebeuren. In groep 8 staan er nog twee speciale ouderavonden gepland. U wordt dan bijgepraat over de CITO eindtoets en het vervolgonderwijs en over het schoolkamp. Soms organiseren we extra ouderavonden in als daar aanleiding voor is.

Rapportavonden

Uw kind krijgt driemaal per jaar een rapport. Twee maal per jaar plannen we voor alle groepen een contactavond. Op deze avond kunt u met de leerkracht praten over de ontwikkeling van uw kind naar aanleiding van het rapport. Dat gebeurt in zogeheten tien-minuten-gesprekken. De data voor deze gesprekken vindt u in de Klaverweidekalender. Het laatste rapport bespreken we alleen met u als er bijzonderheden zijn.

Afspraken

De leerkrachten van de Klaverweide zijn graag bereid om buiten de ouderavonden met u te praten over uw kind. Als u daar behoefte aan heeft, kunt u altijd een afspraak maken. Als de leerkracht graag met u wil spreken over de ontwikkeling van uw kind, dan zal altijd contact met u worden opgenomen.

Gesprek met directie

Indien u een gesprek wilt met de directeur is hiervoor de mogelijkheid, het liefst op afspraak. Bij dringende zaken kan er natuurlijk altijd een gesprek plaatsvinden.

Schoolmaatschappelijk werk

Op school organiseren we een paar keer per jaar een spreekuur 'schoolmaatschappelijk werk'. U kunt daar terecht met allerlei vragen over de opvoeding of school. Denkt u bijvoorbeeld aan situaties als:

- Mijn kind wordt gepest.
- Mijn kind plast nog in bed.
- Is mijn kind ongehoorzaam?

De schoolmaatschappelijk werkster kijkt samen met u naar mogelijke oplossingen of verwijst u naar andere instanties indien nodig/gewenst. U kunt een afspraak maken bij onze intern begeleider, maar u kunt ook spontaan binnenlopen. Via de nieuwsbrief houden we u op de hoogte van data waarop het spreekuur plaatsvindt.

9.2 Ouders helpen op school

Gelukkig zijn er veel ouders actief binnen de Klaverweide. Onze school kan niet zonder uw hulp. Niet alleen de medezeggenschapsraad en de ouderraad spelen een belangrijke rol, maar ook andere ouders die actief zijn bij allerlei andere activiteiten. Aan het begin van het schooljaar ontvangt u een inschrijfformulier waarop u kunt aangeven op welke wijze u in de school wilt helpen.

Bavi-lezen

Tijdens het bavi-lezen, lezen kinderen onder begeleiding van geïnstrueerde ouders.

Klusavonden

Heel soms komt een groep ouders in de avonduren (soms op zaterdag) bij elkaar om te klussen op school. Een schilderij verhangen, een slot of een lekkende kraan repareren..., de klussers draaien hun hand er niet voor om.

Luizencontrole

Elke eerste woensdag na een vakantie zal een aantal moeders van iedere groep een luizencontrole doen. Hoewel deze luizencontrole zo grondig mogelijk wordt verricht, kan het gebeuren, dat bij een kind besmetting met hoofdluis over het hoofd wordt gezien. Het is daarom van belang dat ook u, als ouder uw kind (en andere gezinsleden) regelmatig controleert. In 2008 heeft de ouderraad voor alle kinderen een luizenzak aangeschaft. Met de controles en capes hopen wij dat grote uitbraken geen kans krijgen.

De luizenzak wordt door de ouders van het kind onderhouden en gewassen. Indien een cape kwijt raakt of niet meer hersteld kan worden na beschadiging, vragen wij de ouders **direct** een nieuwe zak aan te schaffen. Dat kan via de ouderraad. Ook vragen we de ouders om hun kind een plastic zak met de gymspullen mee te geven. De kleren kunnen dan in de kleedkamer in een zak gestopt worden om ook daar eventuele verspreiding van hoofdluis zo veel mogelijk te voorkomen.

Indien bij uw kind hoofdluis wordt geconstateerd, vragen wij u de behandeling in te zetten. We kiezen hiervoor om besmetting zoveel mogelijk tegen te gaan. Er zijn diverse middelen op de markt waarmee hoofdluis goed te bestrijden is.

Let op: behandel uw kind(eren) **nooit** preventief. De kans dat de hoofdluizen resistent worden en dus niet meer gevoelig zijn voor het bestrijdingsmiddel, wordt daardoor vergroot. Wij vragen de ouders om de kinderen op de dag van de controle op school geen ingewikkeld kapsel of gel in het haar te laten doen.

Schoolbibliotheek

Wij streven ernaar dat kinderen plezier krijgen of houden in lezen, want plezier in lezen doet lezen.

En hoe meer 'leeskilometers' kinderen maken, hoe beter ze in staat zijn snel teksten te begrijpen en te verwerken. Omdat smaken verschillen, is een ruim aanbod van verschillende boeken erg belangrijk. Ook de begeleiding in de keuze van een boek is van belang. Kortom, de ouders van de bieb zijn onmisbaar als schakel in ons leesonderwijs. Zij houden de bibliotheek up-to-date. Verouderde boeken worden uit de bieb verwijderd en zorgvuldig geselecteerde boeken worden aangeschaft. De ouderraad levert een bijdrage in de kosten hiervan. Vanaf het moment dat de kinderen voldoende zijn gevorderd met het lezen (medio groep 3), lenen zij uit de schoolbibliotheek boeken. De bibliotheekouders geven de kinderen advies over het niveau en de inhoud van de boeken. Als kinderen in een bepaald onderwerp geïnteresseerd zijn, kunnen zij de kinderen een keuze geven uit een aantal boeken. Meer informatie over de schoolbibliotheek vindt u in de Klaverweidekalender.

Documentatiecentrum

Over vele onderwerpen zijn in ons documentatiecentrum moderne boeken aanwezig. Voor het maken van werkstukken maken de kinderen gebruik van het documentatiecentrum. Naast het raadplegen van boeken in het documentatiecentrum, maken kinderen veelvuldig gebruik van zoekmachines op internet.

9.3 De Medezeggenschapsraad

Iedere school beschikt over een Medezeggenschapsraad (MR), zo ook de Klaverweide. De MR bestaat uit zowel ouders als personeelsleden. De MR is een orgaan voor inspraak waarin de belangen van ouders, leerlingen en personeelsleden worden behartigd. Een belangrijke taak van MR is het waken over de kwaliteit van het onderwijs op de Klaverweide. De directie van de Klaverweide is verplicht voor de uit te voeren plannen aan de MR goedkeuring of advies te vragen. De MR is dus vergelijkbaar met een ondernemingsraad.

De agenda van de MR vergaderingen kent voor elk schooljaar een aantal vaste agendapunten, te weten:

1. Het formatieplan (personeelsplan)
2. Het zorgplan
3. Het schoolplan
4. De schoolgids (Kalender Klaverweide)
5. De financiële jaarrekening

Naast deze vaste agendapunten worden er ook andere onderwerpen aan de orde gesteld

die actueel zijn en om een beleidsmatige aanpak vragen. Bijvoorbeeld de veiligheid, de gezondheid en het welzijn van de kinderen en personeelsleden.

De MR overlegt dus met de directie van de Klaverweide. De vergaderingen van de MR worden doorgaans gehouden in de school en kunnen door ouders of personeelsleden worden bijgewoond.

9.4 De ouderraad (OR)

De Klaverweide heeft een actieve OR. De ouderraad bestaat uit 9 ouders.h van Dam (voorzitter),.

De OR stelt zich ten doel om een goede samenwerking tussen de ouders en het team, voor dat deel van de opvoeding dat op school wordt gegeven, te bevorderen. De ouderraad komt ongeveer eenmaal per zes weken bijeen. Vooral de dagelijkse gang van zaken komt in de vergaderingen aan de orde. In de raad worden vooral praktische zaken besproken. Op de jaarvergadering in september legt de OR verantwoording af aan de ouders voor het financiële en inhoudelijke beleid dat gevoerd is. De OR streeft ernaar eenmaal per jaar voor alle ouders een informatieve avond te organiseren met een actueel thema. De ouderraadsleden staan altijd open voor vragen en suggesties.

Samenstelling ouderraad

Voor de samenstelling en bereikbaarheid van de ouderraad verwijzen wij u graag naar de Klaverweidekalender en de website.

De ouderbijdrage

Aan de ouders wordt een *vrijwillige* ouderbijdrage gevraagd. Uit de ouderbijdrage worden b.v. sinterklaas, kerst, carnaval e.d. betaald. Dit soort activiteiten, die niet direct iets te maken hebben met het onderwijs binnen de school, wordt niet door de overheid of door het bestuur betaald.

Dus..... moeten we een beroep op u doen !!!!! Ook al kan een OR u niet verplichten de bijdrage te betalen, toch is deze bijdrage hard nodig om ook uw kind mee te laten vieren aan deze, voor de schoolbeleving van uw kind, essentiële evenementen.

De hoogte van de ouderbijdrage wordt jaarlijks vastgesteld in de jaarvergadering. Voor de hoogte van de vrijwillige ouderbijdrage verwijzen we u naar de Klaverweidekalender

10 Punten van A tot Z

Aanmelding en toelating

Als u uw kind wilt aanmelden bij de Klaverweide, vult u een aanmeldingsformulier in. Tijdens de ochtenden dat uw kind komt wennen op school, krijgt u een intakeformulier. Na het doorspreken van dit formulier met de leerkracht volgt meestal inschrijving op de Klaverweide. Meestal vragen wij gegevens van voorschoolse instanties of van de vorige school. *Wij gaan er van uit dat ouders die hun kind aanmelden op de Klaverweide hiervoor toestemming verlenen, tenzij zij dit schriftelijk melden bij de directie van de school.* Op basis van de informatie die we van u en eventueel van instanties krijgen, kan het voorkomen dat wij eerst nog met u een afspraak willen maken. Als uw kind bijvoorbeeld achterstand heeft op bepaalde gebieden of een andere beperking heeft, willen we goed bekijken of wij uw kind goed onderwijs kunnen bieden. Net als u willen wij dat uw kind dat onderwijs krijgt, dat past bij de behoeften van uw kind.

Continuurooster

Vanaf het schooljaar 2010/2011 gaat Klaverweide werken met een continuurooster. Dit houdt in dat alle kinderen op school overblijven. De schooltijden zijn als volgt:

ma/di/do/vr:	8.30-14.30u.	woe:
	8.30-12.30u.	

Kinderen van groep 1 en 2 mogen vanaf 8.15u. binnenlopen met hun ouders. Voor de overige groepen gaat de eerste bel om 8.25u. Om half negen dienen alle kinderen aanwezig te zijn in de groep.

Gedurende de dag zijn er twee pauzes. Eén omstreeks 10.00u. van een kwartier en een lunchpauze van drie kwartier omstreeks 12.00u. De lunchpauze bestaat uit een kwartier eten in de klas en een half uur buitenspelen. De leerkrachten verzorgen volgens een rooster het toezicht op het schoolplein tijdens het buitenspelen. Er lopen tenminste 2 leerkrachten buiten. Het lunchen gebeurt in de groepen en is onder leiding van de leerkrachten. Iedere leerkracht heeft 30 min. pauze op een dag. Kinderen kunnen hun meegebrachte eten en drinken op school gekoeld bewaren. Het buitenspelen gebeurt in twee groepen, onderbouw (groep 1 t/m 4) en bovenbouw (groep 5 t/m 8). In de pauze omstreeks 10.00u. wordt in drie groepen buitengespeeld.

Omdat de leerkrachten de hele schooldag intensief met de leerlingen werken, zijn zij telefonisch alleen voor en na schooltijd beschikbaar.

Fietsen

Omdat de ruimte in de fietsenstalling beperkt is, vragen wij u uw kind alleen met de fiets naar school te laten komen als dat echt nodig is. Een leidraad vindt u in de Klaverweidekalender.

Inspectie van het Onderwijs

Dagelijks bereiken de inspectiekantoren vele telefoontjes van ouders, leerlingen en andere onderwijsconsumenten met vragen over het onderwijs in het algemeen of de inspectie in het bijzonder. Het beleid van de rijksoverheid is erop gericht alle vragen bij één 'loket' binnen te laten komen. Dat loket is Postbus 51. De inspectie beantwoordt daarom vanaf 1 juni 2004 geen telefonische vragen meer van onderwijsconsumenten. Eventuele vragenstellers worden vanaf die datum doorgeleid naar Postbus 51. Nadere adresgegevens vindt u in hoofdstuk 12.

Klaverweidekalender

Ieder jaar ontvangen alle gezinnen de Klaverweidekalender. U vindt in deze kalender belangrijke data voor onze school: de weeksluiting, ouderavonden, rapportgesprekken, spreekuren schoolarts enz. Ook vindt u in de kalender adresgegevens van de leerlingen, uitstroomgegevens, met welke methodes we werken, tips en belangrijke adressen. Op onze website kunt u ook terecht voor de Klaverweidekalender.

Logopedie

De logopedie op onze school wordt verzorgd door een logopedist van 'Onderwijs Advies'. Zij werkt nauw samen met de schoolbegeleiders van 'Onderwijs Advies' en de jeugdartsen van de GGD.

Het doel van de logopedie op school is het optimaliseren van de mondelinge communicatie van leerlingen. De logopedist is er voor kinderen die problemen hebben op het gebied van spraak, stem, taal en gehoor. Daarnaast geeft zij voorlichting aan ouders en leerkrachten.

In groep 2 worden alle kinderen geobserveerd. Hiervan worden de ouders van tevoren op de hoogte gesteld. Bij gesignaleerde logopedische problemen wordt er contact opgenomen met de ouders of verzorgers van het kind. Nadat deze schriftelijk toestemming hebben gegeven, kan het kind door de school aangemeld worden voor logopedisch onderzoek. Ook leerlingen uit andere groepen kunnen door de ouders,

leerkrachten en jeugdarts aangemeld worden voor logopedisch onderzoek.

Als blijkt dat logopedische behandeling nodig is, bespreekt de logopedist dit met de ouders en de leerkracht. Het is niet altijd noodzakelijk het kind te behandelen. Soms zijn mondelinge en/of schriftelijke adviezen voldoende om het kind te helpen. Indien er aanleiding toe is, wordt het kind op een later tijdstip nogmaals door de logopedist gecontroleerd.

Indien logopedische behandeling noodzakelijk is, wordt het kind in de meeste gevallen via de huisarts doorverwezen naar een vrijgevestigd logopedist buiten de school. Soms komt het kind in aanmerking voor een logopedische behandeling op school. Deze vindt plaats onder schooltijd, over het algemeen op een vast dagdeel per twee weken. Omdat de rol van zowel de ouders als de leerkracht van groot belang is bij de behandeling, worden zij hierbij zoveel mogelijk betrokken.

Elk jaar wordt de logopedische hulp geëvalueerd. Zo wordt jaarlijks nagegaan of de kwaliteit van de dienstverlening nog verbetering nodig heeft.

De logopedische hulpverlening op school brengt geen kosten met zich mee, aangezien de gemeente hiervoor beperkte subsidie verstrekt. Indien u meer wilt weten over het werk van de logopedisten bij 'Onderwijs Advies', kunt u contact opnemen met het hoofd van de afdeling logopedie. Telefoon 071-51647 00

Pauze, eten, snoep

Voor de ochtendpauze mag uw kind een tussendoortje meenemen, zoals een boterham, fruit en een bekertje drinken. Geeft u echter niet te veel mee. We zijn er groot voorstander van dat de kinderen iets gezonds eten/drinken in de pauze. De kinderen van groep 1/2 eten en drinken samen in de klas. De andere groepen eten en drinken in de pauze.

Schoolarts

Als ouder wilt u graag dat uw kind zo gezond mogelijk opgroeit. De medewerkers van de afdeling Jeugdgezondheidszorg (JGZ) van de GGD Hollands Midden bieden u daarbij steun door van tijd tot tijd de groei en ontwikkeling van uw kind te onderzoeken. Als ouder of verzorger kunt u ook met uw vragen over de groei en ontwikkeling van uw kind bij de JGZ-medewerkers terecht.

Elke school heeft een vast JGZ team, dat bestaat uit een jeugdarts, een sociaalverpleegkundige en een assistente JGZ.

Deze teams begeleiden de groei en ontwikkeling van uw kind door:

- preventief gezondheidsonderzoek;
- bespreking van bevindingen met leerkrachten;
- extra zorg;
- vaccinaties;
- ondersteuning van het gezondheidsbeleid op school;
- het bijhouden van onderzoeksgegevens over uw kind.

Preventief gezondheidsonderzoek

In de schoolperiode (vier tot negentien jaar) onderzoeken de JGZ-medewerkers uw kind een aantal keren. Die onderzoeken zijn niet steeds hetzelfde:

groep 2: onderzoek in gezondheidscentrum door jeugdarts en assistente met aandacht voor groei, gehoor, gezichtsvermogen en voor de ontwikkeling van uw kind; duur ongeveer 50 minuten.

groep 7: onderzoek van groei (gehoor en gezichtsvermogen indien u dit wenst); door assistente op school, vragenlijst voor ouders met aandacht voor groei en ontwikkeling,; zonodig op basis van vragenlijst en gesprek met leerkracht extra onderzoek of een gesprek. klas 2 voortgezet onderwijs: aandacht voor groei en ontwikkeling, gehoor en gezichtsvermogen indien u dit wenst;

Meer informatie over de onderzoeken kunt u krijgen bij het JGZ team van de school van uw kind(eren).

Bespreking van bevindingen met leerkrachten

Als ouder merkt u het al gauw als het niet goed gaat met uw kind en daar zoekt u dan hulp voor. Soms is dan ook hulp en steun vanuit de school nodig. Want als een leerkracht weet dat uw kind een bepaald probleem heeft, (bijvoorbeeld slecht zien, een achterstand in motoriek, of een emotioneel probleem), kan deze daar rekening mee houden.

Om tot een goede aanpak te komen, heeft de schoolarts met de leerkracht overleg over alle kinderen. In dat overleg komen de dingen aan de orde die met u besproken zijn en van belang zijn voor de school. U wordt gevraagd daar toestemming voor te geven.

Extra zorg

Voor sommige kinderen is (tijdelijk) extra zorg nodig. De JGZ-medewerkers kunnen dit bieden. Soms vinden de JGZ-medewerkers een probleem als ze uw kind onderzoeken. De jeugdarts/sociaal-verpleegkundige kan dan voorstellen het probleem een tijdje in de gaten te houden door extra onderzoek.

Maar het kan ook zijn dat u zich zorgen maakt. Dan kunt u zelf het initiatief nemen voor een afspraak met ons. Dit contact kan indien gewenst op school plaatsvinden, aansluitend

aan overleg van jeugdarts met intern begeleider (4 x per jaar).

Vaccinaties

Voor langdurige bescherming tegen Difterie, Tetanus, Polio en tegen Bof, Mazelen en Rode Hond is een herhalingsvaccinatie nodig. Uw kind krijgt daarvoor een schriftelijke uitnodiging van de GGD in het jaar waarin het kind negen jaar wordt.

Ondersteuning van het gezondheidsbeleid op school

Een gezonde school is belangrijk voor de gezondheid van uw kind. Denk bijvoorbeeld aan het binnenklimaat, de veiligheid en de hygiëne in het schoolgebouw. Maar een gezonde school hoort ook regels en afspraken te hebben over snoepen, over trakteren en over pesten. Voor ondersteuning daarbij kan een schoolteam een beroep doen op de GGD. De GGD kan een bijdrage leveren aan gezondheidsprojecten of materiaal aan de school lenen. De GGD kan advies geven over het opzetten van regels en beleid. De GGD verzorgt soms ouderavonden over gezondheidsthema's of verzorgt cursussen voor leerkrachten.

Joke Lemij-van Egmond
jeugdarts
afdeling jeugdgezondheidszorg
telefoon: (071) 5766229
fax: (071) 5289044
e-mailadres jlemijvanegmond@ggdhm.nl
werkdagen : maandag, dinsdagochtend en donderdag
GGD Hollands Midden
bezoekadres Vijf Meilaan 20A
2321 RL LEIDEN
centraal postadres Postbus 121
2300 AC Leiden
website: www.ggdhm.nl of
www.cjqzoeterwoude.nl
sociale kaart: www.zorgwelrijnland.nl

Bijhouden van onderzoeksgegevens
Om te kunnen zien of uw kind zich gezond en goed ontwikkelt, is het van belang om gegevens te registreren. Bij een volgend onderzoek kunnen de nieuwe gegevens dan vergeleken worden met de uitkomsten van vorige onderzoeken. Van elk kind bestaat er dus een dossier waarin alle gegevens zorgvuldig worden bijgehouden. Deze gegevens vallen onder de Wet Persoonsregistratie. De GGD heeft daarvoor een Privacyreglement. Als u dat reglement wilt lezen, kunt u ook contact opnemen met de GGD.

Heeft u nog vragen of wilt u meer weten? Neem dan contact op met het JGZ team van uw school. (zie hoofdstuk 12)

Schoolmelk

Formulieren voor schoolmelk zijn verkrijgbaar bij de conciërge.

1/4 liter (half)volle melk	€ 0,25
1/5 liter chocomel	€ 0,25
1/5 liter drinkyoghurt	€ 0,29

Schooltijden

De leerlingen van groep 1/2 hebben een inloop vanaf 8.15 uur. Hierdoor hebben de kinderen rustig de tijd om op de gang zelf hun jas op te hangen.

Wij verzoeken u er rekening mee te houden dat het ook voor kleuters van belang is om op tijd te beginnen. Daarom vragen wij u niet te lang in de klas te blijven.

Vanaf 15 minuten voor het begin van de les is er toezicht op de speelplaats. Aan het eind van de middag gaan de kinderen van groep 1/2 samen met hun juf naar buiten. Zo kunnen de leerkrachten in de gaten houden of de kinderen na schooltijd goed terecht komen. Vanaf groep 3 gaan de kinderen zelfstandig naar buiten.

De lestijden zijn: Alle groepen maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag: 08.30 – 14.30 uur en woensdag: 08.30 – 12.30 uur
--

Aan het eind van de schoolloopbaan heeft elk kind minimaal aan de wettelijke 7520 uur onderwijs voldaan.

Voor de verantwoording van de schooltijden en vrije dagen verwijzen wij graag naar de Klaverweidekalender.

Sponsoring

Omdat de school vaak meer plannen heeft dan in de praktijk mogelijk zijn, kan sponsoring een welkome aanvulling op het budget van de school betekenen. Zodra de onderwijsdoelen en sponsoring dicht bij elkaar komen, loopt de kwaliteit van het onderwijs gevaar. Hier is de school ronduit tegen. Wij houden ons bij sponsoring aan de volgende regels:

- De opbrengsten van sponsoring besteedt de school aan extra's.
- Het is voor iedereen duidelijk wanneer er sprake is van sponsoring.
- De medezeggenschapsraad stemt in met beslissingen over sponsoring.
- Sponsoring heeft géén invloed op het onderwijsaanbod, de onderwijsinhoud of de continuïteit van het onderwijs.

- Sponsoring appelleert niet aan gevoelens van angst of bijgelovigheid.
- Sponsoring mag niet leiden tot verplichte afname van overige diensten.
- In lesmaterialen komt geen reclame voor.
- Sponsoring moedigt leerlingen niet aan tot het kopen van producten van de sponsor.

Vakanties schooljaar 2010-2011

Voor vrije dagen verwijzen wij graag naar de Klaverweidekalender.

Verlof leerkracht

Het verlof van de leerkracht loopt via de regeling getroffen via het Rijk.

Verlof leerling

Alleen in speciale gevallen kan de directeur voor een beperkt aantal dagen verlof geven aan kinderen. In principe kan er nooit verlof worden verleend voor "extra vakantie". Voor familiebezoek in het buitenland gelden speciale door de minister afgekondigde regels. Er zal geen speciaal verlof worden gegeven voor feestdagen die in het buitenland/land van herkomst gevierd worden in de familiekring. Voor "extra verlof" zijn speciale, zeer strikte, regels opgesteld. Deze regels zijn samengevat in een folder welke op school te verkrijgen is.

De gemeente, dus de leerplichtambtenaar, moet erop toezien dat alle leerplichtigen (vanaf 5 jaar) aan het onderwijs deelnemen. Een kind is volledig leerplichtig vanaf de eerste schooldag in de maand, nadat het 5 jaar geworden is. Uw kind mag al naar school zodra het 4 jaar is.

De volledige leerplicht eindigt pas aan het eind van het schooljaar, waarin uw kind 16 jaar geworden is. Er bestaan uiteraard naast vakanties en ziektes, zeer strakke regels waarbinnen kinderen vrij kunnen krijgen. U kunt slechts in uitzonderings-gevallen toestemming krijgen uw kind tijdelijk niet naar school te laten gaan. Voor extra vakantie kan in principe nooit verlof worden verleend.

Als u denkt er toch recht op te hebben, dient u dit minstens een maand van tevoren aan te vragen, middels een op school verkrijgbaar aanvraagformulier. Wie zich niet aan de regels van de Leerplichtwet houdt, maakt zich schuldig aan een strafbaar feit. U kunt dan tot een boete veroordeeld worden.

Verwijdering van een leerling van school

Indien een leerling het pedagogisch klimaat van de school ernstig bedreigt, bestaat de mogelijkheid de leerling van de school te verwijderen. Het kind kan in zo'n geval gedwongen worden overgeplaatst naar een

andere basisschool. Dit gebeurt uiteraard in overleg met ouders, directie en bestuur. Indien een leerling de begeleiding die de school biedt niet aanvaardt, kan besloten worden tot tijdelijke schorsing. Ook hier geldt dat altijd overleg plaatsvindt voordat actie ondernomen wordt.

Verzekering

De leerlingen zijn verzekerd via een gezamenlijke verzekering. Deze dekt de schade van ongevallen tijdens en vlak voor en na schooltijd (ongeveer een half uur), indien de eigen verzekering geen schade vergoedt. Deze verzekering is een "ongevallenverzekering". Deze geldt ook voor schoolreisjes etc. Stagiaires zijn ook verzekerd op onze school. Natuurlijk blijft de school de eindverantwoordelijke, net zo als in alle andere situaties. Ouders die begeleiden, zijn ook verzekerd maar het is geen "auto-inzittendenverzekering". Ook hier geldt: de schoolverzekering gaat pas tot vergoeding over als de eigen verzekering niet uitbetaalt. Indien kleding, brillen, fietsen etc. beschadigd raken op school dan kan de school daarvoor niet aansprakelijk gesteld worden. Behoudens natuurlijk wanneer er sprake is van "grove nalatigheid". Wanneer bij een ruzie tussen twee kinderen, een bril of iets anders van waarde vernield wordt, dan kunnen de ouders van de "gedupeerde" de ouders van de "veroorzaker" aansprakelijk stellen (WA verzekering). De school beschikt over een goede EHBO-doos en twee teamleden met een EHBO-diploma. Daar waar de situatie het vraagt, zijn we in staat om eerste hulp te verlenen of die assistentie te geven die valt onder "levensreddende handelingen". Bij twijfel zullen wij altijd met uw kind naar het ziekenhuis gaan. Normaal zal de school uw kind zelf vervoeren naar het ziekenhuis, maar als het naar het oordeel van desbetreffende leerkracht noodzakelijk is, zal er een ambulance worden opgeroepen. Natuurlijk doen we dat in uitzonderlijke situaties. Wij realiseren ons dat het oproepen van een ambulance een kostbare zaak is en altijd betaald dient te worden door de desbetreffende ouder.

VideolnteractieBegeleiding (VIB)

School Video Interactie Begeleiding...een hele mond vol, maar niet meer dan een manier om het onderwijs optimaal af te stemmen op de leerlingen. Op onze school wordt SVIB voornamelijk ingezet om leraren te ondersteunen bij hun onderwijstaak. Deze methode wordt ingezet bij specifieke onderwijsvragen en/of onderwijsvernieuwing.

Aan de school is een gespecialiseerde begeleider verbonden die korte video-opnames

maakt in de groep. Deze opnames bespreekt hij vervolgens met de leerkracht(en). Net als andere begeleiders hanteert ook de SVIB-er een beroepscode. Video-opnames worden niet voor andere doeleinden gebruikt. *Van de ouders verwachten wij dat zij toestemming geven voor het filmen van hun kind(eren) op school. Indien dit niet het geval mocht zijn, kunt u dit schriftelijk melden bij de directeur.*

Website

Op de website van de Klaverweide staat niet alleen tekst, ook worden er foto's en een enkele keer een filmpje geplaatst. Natuurlijk zorgen wij ervoor dat alle kinderen er 'netjes' op staan. Dat wil zeggen met bedekte kleding en in een natuurlijke houding. *Wij verwachten van de ouders dat zij hiervoor in beginsel toestemming geven en dat zij het schriftelijk aan de directie melden als zij het hiermee niet eens zijn.*

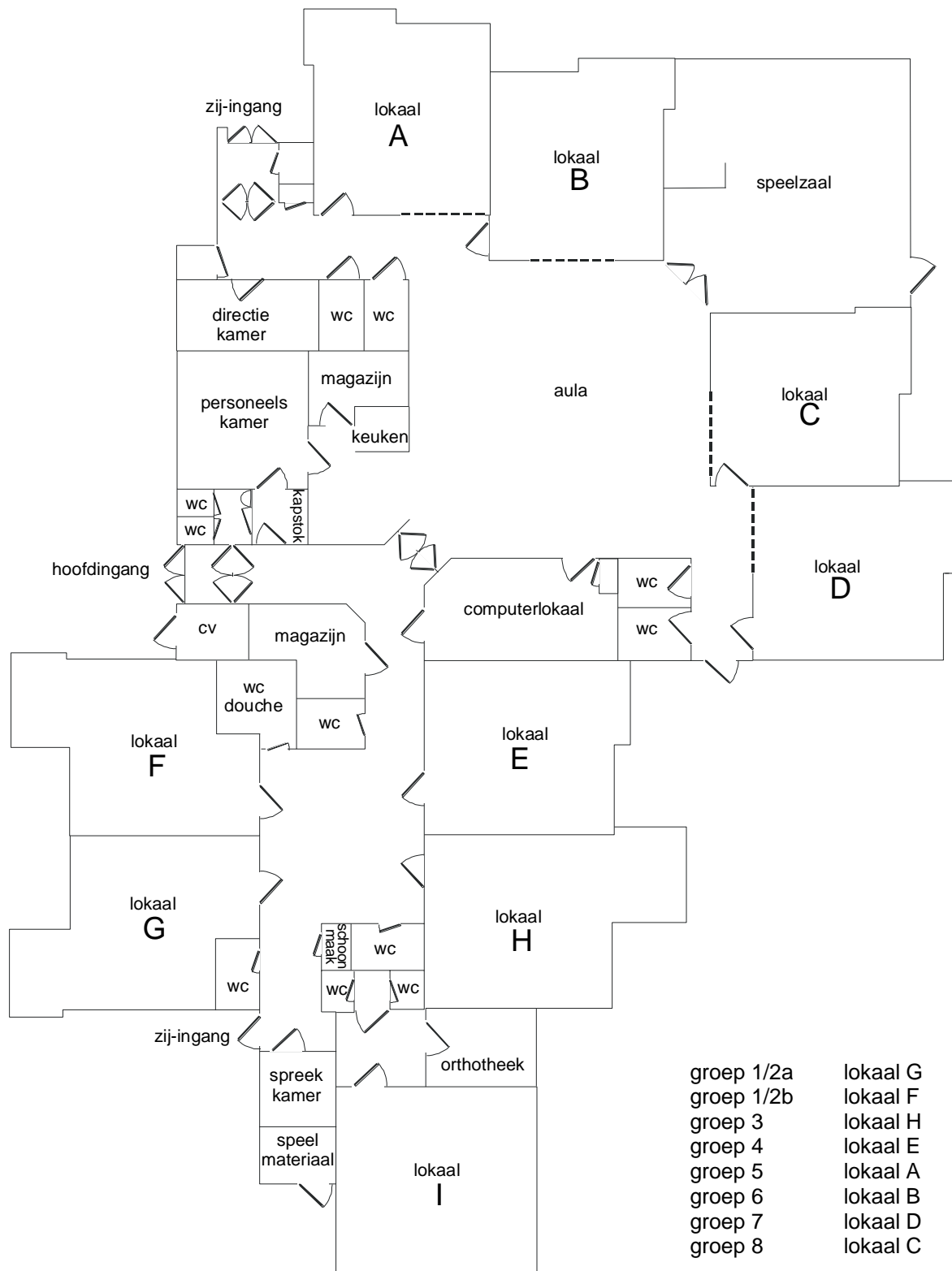
Ziekte leerkracht

Als er een leerkracht ziek is, zoeken wij een vervanger. Als er geen vervanger gevonden kan worden, wordt gekeken hoe we de groep anders kunnen opvangen. Onze ervaring is dat dit eigenlijk nooit voorkomt. Mocht vervanging niet te regelen zijn, dan worden de kinderen van de betreffende groep verdeeld over andere groepen. Dat houdt in dat er in één of meerdere groepen in aangepaste vorm onderwijs zal worden gegeven. Alleen in uiterste noodzaak zullen we, na een melding vooraf, uw kind de volgende dag niet op school laten komen. In dat geval krijgen de kinderen van de bovenbouw aangepast werk mee naar huis.

Ziekte leerling

Indien uw kind ziek is, wordt u dringend verzocht dat telefonisch of d.m.v. een briefje vóór schooltijd tussen 08.00 en 08.30 door te geven (071 580 10 70).

11 Plattegrond

12 Belangrijke adressen

Inspecteur van onderwijs

info@owinsp.nl
www.onderwijsinspectie.nl
vragen over onderwijs: 0800-8051 (gratis)

Onderwijsadvies

Van Beekstraat 62
2722 BC Zoetermeer
079 329 56 00

Stichting Katholiek Onderwijs Leiden

Mariënpoelstraat 6
2334 CZ Leiden
071 517 55 51

Regionaal Bureau Leerplicht Zuid/Holland Noord

Schuttersveld 9
8e verdieping
2316 XG Leiden
www.rbl-zhn.nl

Katholieke Basisschool Klaverweide

Westeindsweg 1e
2381 EA Zoeterwoude
071 580 10 70
06 27 55 66 18
www.bs-klaverweide.nl

GGD

Gezondheidscentrum 5 Meilaan
5 Meilaan 20a
2321 RL Leiden.
(071) 576 62 29
jgzzoe@ggdhm.nl

Jeugdarts:

mw. J. Lemij-van Egmond
jlemijvanegmond@ggdhm.nl
maandag en donderdag

Assistente:

mw. I.P. Zuure-Yang
izuure@ggdhm.nl
maandag en donderdag

Sociaal-verpleegkundige:

mw. M. Akbulak
(071) 405 66 62
(06) 123 72 420
makbulak@ggdhm.nl
maandag, dinsdag, woensdagochtend en donderdag

Sociaal-verpleegkundige:

mw. C.H. van Zoolingen
(071) 405 66 17
(06) 137 84 571
cvanzoolingen@ggdhm.nl
maandag, dinsdag (tot 14.30) en donderdag

13 Trefwoordenregister

- AANMELDING, 35
AARDRIJKSKUNDE, 12
ADVIES VAN DE SCHOOL, 30
AGENDA, 27
AVI-TOETSEN / LEESTOETSEN, 32
BELEMMERING, 25
BESTUUR, 4
BEWEGINGSONDERWIJS, 12
BH, 20
BIBLIOTHEEK, 32
BIEB-MOEDERS, 33
BIJBEL, 8
BOUWCOÖRDINATOREN, 9
CITO EINDTOETS, 27, 31
COMMUNICATIE MET OUDERS, 31
COMPUTER, 13
CONCIËRGE, 9
DOCUMENTATIECENTRUM, 33
DOUBLEREN, 25
EHBO, 38
ENTREE-TOETS, 27
EXCURSIES, 23
FIETSEN, 35
GANGREGELS, 35
GEHEIMHOUDING, 19
GESCHIEDENIS, 12
GIP-MODEL, 7
GROEP 1 EN 2, 11
GYMNASTIEK, 12
HANDVAARDIGHEID, 16
HUISWERK, 26
ICONS, 9
ICT-COÖRDINATOR, 9
IDENTITEIT, 8
INSPECTIE VAN HET ONDERWIJS, 35
INTERN BEGELEIDER, 9
JAARVERGADERING OUDERRAAD, 34
KAMP, 23
KANT-EN-KLAAR-KAST, 8
CATECHESE, 14
KATHOLIEK, 8
KERSTVIERING, 21
KLACHTENREGELING, 18
LEERLINGENZORG, 26
LEERLINGGEBONDEN FINANCIERING, 25
LEERLINGVOLGSYSTEEM, 27
LEERSTOFGEBIEDEN, 12
LEESTOETSEN / AVI-TOETSEN, 32
LEIDENS ONTZET, 22
LEZEN, 15
LIO, 10
LOGOPEDIE, 35
LUIZENCONTROLE, 32
MEDEZEGGENSCHAPSRAAD, 33
MUZIEK, 15
NATUUR EN MILIEU-EDUCATIE, 15
NIEUWSBRIEF, 31
ONTRUIMINGSOEFENING, 20
OUDERAVONDEN, 31
OUDERBIJDRAGE, 34
OUDERRAAD, 33
PAASVIERING, 21
PERSONEEL, 27
PLATTEGROND, 40
PROJECTWEEKEN, 23
PSYCHOLOGISCHE TEST, 31
RAPPORTAVONDEN, 32
REKENEN, 16
RUGZAK, 25
SCHOOLARTS, 36
SCHOOLBIBLIOTHEEK, 32
SCHOOLCONTACTPERSOON, 18
SCHOOLDOELEN, 10
SCHOOLKLIMAAT, 18
SCHOOLKRANT, 31
SCHOOLMELK, 37
SCHOOLREGELS, 18
SCHOOLREISJE, 23
SCHOOLTIJDEN, 37
SCHORSING, 38
SCHRIJVEN, 16
SEKSUELE INTIMIDATIE, 18
SINTERKLAASVIERING, 20
SKOL, 3, 4, 9, 13, 19
SNOEP, 36
SOCIAAL-EMOTIONELE ONTWIKKELING, 6
SPECIAAL BASISONDERWIJS, 26
SPONSORING, 37
STAGIAIRES, 10
STAMPPOT, 22
TAAL, 16
TEKENEN, 16
TIEN-MINUTEN-GESPREKKEN, 32
TOETSEN, 27
TOEZICHT SPEELPLAATS, 37
UITSTROOMGEGEVENS, 31
VAKANTIES, 37
VERJAARDAG, 21
VERKEER, 17
VERLOF, 37
VERTROUWENSPERSONEN, 19
VERWIJDERING VAN EEN LEERLING, 38
VIDEOINTERACTIEBEGELEIDING (VIB), 38
VIERINGEN, 20
VOORTGEZET ONDERWIJS, 30
WEEKSLUITINGEN, 22
WERELDORIËNTATIE, 17
WET PRIMAIR ONDERWIJS, 10
ZELFSTANDIG WERKEN, 7
ZIEKTE LEERKRACHT, 39
ZIEKTE LEERLING, 39